

Kjøbenhavn

Universitets-Journal

udgiven

ved

Professor Jacob Baden.

Attende Aargang

1800.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Directeur Johan Frederik Schultz, Hans Kongelige Majestæts
og Universitets-Bogtrykker.

Handwritten text at the top of the page, possibly a name or title, appearing as "Handwritten text".

Large, faint, mirrored text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side, appearing as "Handwritten text".

Faint handwritten text in the upper middle section, appearing as "Handwritten text".

Small handwritten text or mark in the middle section, appearing as "Handwritten text".

Faint handwritten text in the middle section, appearing as "Handwritten text".

Faint handwritten text in the middle section, appearing as "Handwritten text".

Faint handwritten text in the middle section, appearing as "Handwritten text".

Faint handwritten text at the bottom of the page, appearing as "Handwritten text".

Ottende Aargangs første Hefte.

Kiøbenhavn, trykt hos Directeur Joh. Fred. Schults. Forlagt af Prof. Jac. Baden.

I.

Fortegnelse paa de Candidater, der i Aaret
1799 ere indskrevne som academiske
Borgere ved Kiøbenhavns Universitet.

a) Som have underkæstet sig den offent-
lige Examen.

den 3 April Maaned.

Den 27de.

Laurits Gottlob de Castenkiold, Privatist fra
Kiøbenhavn. Laudabilis.

Christ. Lud. de Castenkiold, ligesaa, Laudab.

Joh. Gabriel Linde, fra Zerlufsholms Skole,
Laudab.

Joh. Math. Brandrup, Privatist fra Kiøben-
havn, Laudab. med Udmærkelse.

Mart. Smith Schonheider, ligesaa, Laudab.
med Udmærkelse.

Jochum Nic. Krøyer, ligesaa, Laudab.

Nicolai Winge, ligesaa, Laudab. med Ud-
mærkelse.

Math. Christ. Schiødt, fra Vordingborg Sko-
le, Haud illaud.

Carl Vinzents Thaning, ligesaa, Laudab.

Christian Thaning, ligesaa, Laudab.

Peter Thygesen, fra Viborg Skole, Laudab.

Georg Willefov Wilsø, Privatist fra Viborg,
Non contem.

Den 29de.

Andreas Smith Magens, Privatist fra Fride-
richsborg, Haud illaud.

And. Christ. Kiærulfs, Privatist fra Kiøbenhavn,
Laudab.

Math. Jacob Lassen, ligesaa, Laudab. med Ud-
mærkelse.

Pet. Jensenius Sundorph, ligesaa, Laudab.

Eggert Christopher Tryde, ligesaa, Laudab. med
Udmærkelse.

Evend Bendsen Evendsen, ligesaa, Laudab.

Joh. Eichel Schougaard, fra Koeskilde Skole,
Laudab.

Isaac Eidenius Glinde, ligesaa, Laudab.

Jacob Jacobsen ligesaa, Laudab.

Christopher Nyeholm, ligesaa, Laudab. med
Udmærkelse.

Guttorm Pauli, fra Keiservig Skole, Laudab.

Den 3ote.

Peter Schionning, Privatist fra Kiøbenhavn,
Laudab.

And. Meiersen Hammond, ligesaa, Laudab.

Conrad Martin Voost, ligesaa, Laudab.

Lud. Ferdinand Bang, ligesaa, Laudab.

Christian Bergesen, ligesaa, Laudab.

Mathias Gartner, Privatist fra Herlufsholm,
Laudab.

Joach. Otto Carl Heilmann, Privatist fra Odense,
Haud illaud.

Jeppe Jbsen, ligesaa, Haud illaud.

Bernt Knudsen Krag, ligesaa, Haud illaud.

Georg Anton Koefoed, Privatist fra Kiøbenhavn,
Laudab. med Udmærkelse.

Diderich Pet. Didrichsen, ligesaa, Haud illaud.

Jens Krarup, Privatist fra Viborg, Laudab.
med Udmærkelse.

Den 1ste Maj.

Laurits Friberg, Privatist fra Kiøbenhavn, Lau-
dabilis.

Joh. Hatting Laurberg, Privatist fra Euenborg,
Laudab.

Peter Laurberg, ligesaa, Haud illaud.

Georg Henr. Berner, fra Friderichsborg Skole,
Laudab.

Fridr. Christ. Nielsen, ligesaa, Laudab.

Ove Rosenqvist, ligesaa, Haud illaud.

Joh. Pet. Broager, fra Horsens Skole, Lau-
dabilis.

Joachim Otto Sommer, ligesaa, Laudab.

Ovenus Semmer, ligesaa, Laudab. med Ud-
mærkelse.

Detl. Blanchsted Pontoppidan, fra Friderits
Skole, Haud illaud.

Frid. Lud. Christ. Munk, ligesaa, Laudab.

Den 6te Maj.

Jacob Mariboe, Privatist fra Kiøbenhavn,
Laudab. med Udmærkelse.

Nicolai Hagesen, ligesaa, Laudab. med Ud-
mærkelse.

Frid. Rabeholm, ligesaa, Laudab.

Abraham Hansen, ligesaa, Laudab.

Jens Peter Spendrup, ligesaa, Non contemn.
Rasmus Fauerschou, Privatist fra Aarhus,
Haud illaud.

Nic. Jofs Fabricius, Privatist fra Kiøbenhavn,
Laudab.

Frid. Crist. Weyer, fra Slagelse Skole, Haud
illaud.

And. Iver Friberg, fra Colding Skole, Lau-
dabilis.

Christ. Ewald Bastrup, ligesaa, Laudab.

Jens Petersen, ligesaa, Laudab.

Evend Aagaard, ligesaa, Laudab.

Den 7de.

Peter Kierulf, Privatist fra Kbhavn, Laudab.

Vendt Curt Winther, fra Randers Skole,
Laudab.

Joh. Henr. Lind, fra Friderichsborg Skole,
Haud illaud.

Henr. Christ. Strøm, fra Kongsberg Skole,
Laudab.

Nicolai Svass, Privatist fra Randers, Haud
illaud.

Sever. Bergesen Wandborg, Privatist fra Aal-
borg, Laudab.

Christ. Frid. Lund Weismann, Privatist fra
Kiøbenhavn, Laudab.

Bertel Joh. Namning, ligesaa, Laudab.

Lars Stub, ligesaa, Haud illaud.

And. Nicol. Flensborg, ligesaa, Laudab.

3 October Maaned.

Den 18de.

Henrich Care, Privatist fra København, Laudabilis.

Laurits Sorensen, ligesaa, Laudab.

Pet. Mynster Guldagger, Privatist fra Horsens, Haud illaud.

Hans Petersen, fra Odense Skole, Laudab.

oppeb. i Skolen 90 Rd.

opl. for Acad. 59 Rd. foruden Frøken
Ernstes større Legat.

Const. Christ. Brohm, ligesaa, Haud illaud.

opl. for Acad. 77 Rd. foruden det Dag-
geriske Stipend.

Arndt Bertram Hassel, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 139 Rd.

oplagt for Acad. 63 Rd. foruden Frøken
Ernstes mindre Legat.

Christian Storch, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 147 Rd.

oplagt for Acad. 66 Rd. foruden Frøken
Ernstes mindre Legat.

Frid. Lud. Storch, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 147 Rd.

oplagt for Acad. 67 Rd. foruden Frøken
Ernstes større Legat.

Samuel Frid. Schonberg, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 131 Rd.

oplagt for Acad. 66 Rd. foruden Frøken
Ernstes mindre Legat.

Christian Heilmann, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 113 Rd.

oplagt for Acad. 62 Rd. foruden det Dag-
geriske Stipendium.

Hans Henrich Vogt, ligesaa, Haud illaud.

oplagt for Acad. 46 Rd. foruden Frøken
Ernstes mindre Legat.

Niels Tingberg Sangel, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 90 Rd.

oplagt for Acad. 64 Rd. foruden Frøken
Ernstes mindre Legat.

Den 19de.

Jacob Georg Damkier, fra Borgerdydskolen,

Laudab.

Nasmus Samuel Thal, ligesaa, Laudab. med

Udmærkelse.

Martin Christian Rehder, ligesaa, Laudab. med

Udmærkelse.

Otto Thot Friskner, fra Bergens Skole, Lau-

dabilis.

Niels Børgeland, ligesaa, Laudab.

Vitus Bering Nordam, ligesaa, Laudab.

Joach. Nordal Fleischer, ligesaa, Haud illaud.

Edvard Christ. Fleischer, ligesaa, Non contem.

Joh. Sekman Fleischer, ligesaa, Haud illaud.

Werner Andr. Friskner, ligesaa, Haud illaud.

Joh. Georg Cabolus Welhawen, ligesaa, Lau-
dabilis.

Jørgen Langeland, ligesaa, Haud illaud.

Den 21de.

Peter Henriksen, Privatist fra København, Haud

illaud.

Joach. Elias Taagerup, ligesaa, Laudab.

Friderich Vilsted, ligesaa, Laudab.

Johan P. H. Hansen, fra Viborg Skole,

Laudab.

Henrich W. H. Wibebeck, ligesaa, Laudab. med

Udmærkelse.

oppeb. i Skolen 121 Rd.

oplagt for Acad. 70 Rd.

- Henr. Christensen, ligesaa, Haud illaud,
oppeb. i Skolen 116 Nd.
oplagt for Acad. 70 Nd.
- Andreas Ledertaug, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 171 Nd.
oplagt for Acad. 60 Nd.
- Nicolai Bloch, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 171 Nd.
oplagt for Acad. 70 Nd.
- Jens Nabel, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 103 Nd.
oplagt for Acad. 30 Nd.
- Severin Standtemacher, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 174 Nd.
oplagt for Acad. 70 Nd.
- Andreas Haun, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 165 Nd.
oplagt for Acad. 60 Nd.
- Martin Wielandt, fra Horsens Skole, Laudab.
oppeb. i Skolen aarlig 9 Nd.

Den 22de Oct.

- Joh. Ditlev Simon Lang, fra Borgerdydskolen, Laudab.
- Morten Wendts Møller, ligesaa, Laudab.
- Ferkild Olsen, ligesaa, Laudab.
- Peter Als Bierring, fra Frederichsborg Skole, Laudab. med Udmærkelse.
- Jsaach Lund, fra Nykøbing Skole, Laudab.
- Rasmus Balslew, ligesaa, Haud illaud.
- Eggert Christopher Balslew, ligesaa, Haud illaud.
- Lorents Balslew, ligesaa, Laudab.
- Manasse Listo, ligesaa, Haud illaud.
- Ole Mønster, ligesaa, Laudab.
- Andreas Riiedberg, fra Ribe Skole, Laudab. med Udmærkelse.

Den 24de.

- Jorgen Høegh, Privatist fra Kiøbenhavn, Laudabilis.
- Edvard Meyer, Privatist fra Kongsberg, Laudabilis.
- Joh. Christ. Monrad, fra Narhuus Skole, Laudab.
oppeb. i Skolen 79 Nd.
- Jacob Stougaard, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 94 Nd.
- Johan Hansen, ligesaa, Haud illaud.
- Jens Worm Bruun, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 44 Nd.
- Andreas Faurshou, ligesaa, Non contem.
oppeb. i Skolen 88 Nd.
- Peter Sørensen, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 34 Nd.
- Mathias Jversen, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 74 Nd.
- Anders Boetmann, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 83 Nd.
- Joh. Henneboe, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 85 Nd.

Den 26de.

- Henrich Harboe, fra Borgerdydsskolen, Laudabilis.
- Joh. Erhardsen Saabye, ligesaa, Haud illaud.
- Christ. Worgaard, ligesaa, Laudab.
- Pet. Dan. Gunst, ligesaa, Laudab.
- Laurits And. Verntz, fra Herlufsholms Skole, Laudab.
- Jens H. nr. Budde, ligesaa, Haud illaud.
- Joh. Christ. Geisler, ligesaa, Haud illaud.
- Pet. Christ. Grüner, ligesaa, Haud illaud.
- Jeremias Müller, fra Randers Skole, Laudab. med Udmærkelse.

Henr. Stabel, ligesaa, Haud illaud.
Een Stenersen Blicher, ligesaa, Laudab. med
Udmærkelse.

Nicolai Ove, ligesaa, Haud illaud.
Den 28de.

Georg Svass Zachoun, fra Aalborg Skole,
Laudab.
oppeb. i Skolen 152 Rd.

Andr. Thorlund, ligesaa, Laudab.
oppeb. i Skolen 152 Rd.

Joh. Pet. Bockgreving, fra Christiania Skole,
Laudab. med Udmærkelse.
oppeb. i Skolen 34 Rd. foruden
Kostpenge 95 Rd.

Pet. Mich. Lorenzen, ligesaa, Laudab.
oppeb. i Skolen 90 Rd.

Brede Wiernstad, ligesaa, Laudab.
oppeb. i Skolen 22 Rd. foruden
Kostpenge 96 Rd.

Kield Simonsen, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 52 Rd.

Nic. Kresting Hesselberg, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 30 Rd. foruden
Kostpenge omtrent 104 Rd.

Laur. Jac. Eger, ligesaa, Laudab.
oppeb. i Skolen 55 Rd.

Christian Argens, ligesaa, Laudab.
Joh. Rosing Bruun, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 26 Rd. foruden
Kostpenge 53 Rd.

Carl Frid. Lohrbauer, ligesaa, Laudab.
oppeb. i Skolen 80 Rd.

Nic. Stockfleet Schulz, ligesaa, Laudab.
oppeb. i Skolen 37 Rd.

Den 29de.
Joh. Pet. Valentin, fra Schouboes Institut,
Laudab. med Udmærkelse,

Jac. Severin Møgen, ligesaa, Laudab. med
Udmærkelse.

Frid. Lud. Biersfreund, ligesaa, Laudab. med
Udmærkelse.

Frid. Christ. Schierbeck, Privatist fra Vornholm,
Non contem.

Peter Schou, Privatist fra Viborg, Haud illaud.
Peter Leerager, Privatist fra Eolding, Haud
illaud.

P. C. Rogert Bang, Privatist fra Slagelse,
Laudab.

H. Røested Wille, ligesaa, Haud illaud.
Otto Sommer Monrad, fra Rønne Skole,
Haud illaud.

Jerg. Mag. Sonne, ligesaa, Haud illaud.
Hans de Klocker, fra Rongsberg Skole, Lau-
dabilis.

Hans Vogt, ligesaa, Laudab. med Udmærkelse.

Den 31te Oct.
Ant. Christ. Badtcher, Privatist fra Kiøben-
havn, Haud illaud.

Henr. Laur. Schive, ligesaa, Haud illaud.
Georg. Herm. Richter, ligesaa, Laudab.

Lud. Harboe Phister, Privatist fra Slagelse,
Haud illaud.

Egg. Christoph. Busch, fra Zelsingør Skole,
Laudab.
oppeb. i Skolen 69 Rd.
oplagt for Acad. 131 Rd.

Julius Lassen Busch, ligesaa, Laudab.
oppeb. i Skolen 69 Rd.
oplagt for Acad. 131 Rd.

Joh. Hen. Wolchertsen, ligesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 172 Rd. 3 Mk.
oplagt for Acad. 193 Rd. 3 Mk.

- Ferd. Corn. Eberhard Biersen, Iigesaa, Laudab.
oppeb. i Skolen 131 Nd. 3 Mk.
oplagt for Acad. 193 Nd. 3 Mk.
- Laurits Svendsen, Iigesaa, Haud illaud.
oppeb. i Skolen 129 Nd. 3 Mk.
oplagt for Acad. 183 Nd. 3 Mk.
- Poul Arnesen, Iigesaa, Laudab. med Udmær-
kelse.
oppeb. i Skolen 191 Nd. 3 Mk.
oplagt for Acad. 200 Nd.
- Joh. E. Bierman, Iigesaa, Laudab.
oppeb. i Skolen 107 Nd. 3 Mk.
oplagt for Acad. 208 Nd. 3 Mk.
- Jacob Duch, fra Nyborg Skole, Laudab.
Christian Gyldendal, Iigesaa, Laudab.
- Joh. Frid. Proft, Iigesaa, Haud illaud.
Den 1ste November.
- Christ. Lud. Dietrichsen, Privatist fra Kiøben-
havn, Laudab.
- Nic. Holger Bind, Privatist fra Christiania,
Haud illaud.
- Mathæus Gøtsche, fra Slagelse Skole, Laudab.
oplagt for Acad. 115 Nd.
- David Plesner Gøtsche, Iigesaa, Laudab. med
Udmærkelse.
oplagt for Acad. 115 Nd.
- Christ. Carl Gøtsche, Iigesaa, Laudab. med Ud-
mærkelse.
oplagt for Acad. 115 Nd.
- Gregor Schack, Iigesaa, Laudab.
oplagt for Acad. 211 Nd.
- Theod. Pet. Lund, Iigesaa, Laudab.
oplagt for Acad. 198 Nd.
- Joh. Pet. Fryd, Iigesaa, Laudab.
oplagt for Acad. 205 Nd.
- Hans Severin Bredal, Iigesaa, Haud illaud.
oplagt for Acad. 329 Nd.
- Jens Sørensen, Iigesaa, Laudab.
oplagt for Acad. 193 Nd.
- Hans Schov, Iigesaa, Haud illaud.
oplagt for Acad. 221 Nd.
- Christian Jensen, Iigesaa, Laudab.
oplagt for Acad. 181 Nd.
- Henrich Jensen, Iigesaa, Laudab.
oplagt for Acad. 186 Nd.
- Peder Fryd, Iigesaa, Laudab.
oplagt for Acad. 178 Nd.
- b) De fra Frue latinske Skole i Kiøben-
havn efter Skole-Reformen i Octo-
ber 1799 første Gang dimitterede
Candidaters Navne og de dem ved
Censuren tilkiendte Characterer.
- 1) Niels Christian Spengler, for Latin Lau-
dab. pr. c., for Græsk Laudab. pr. c.,
for Hebraisk Laudab. pr. c., for Religion
Laudab., for Anthropologi, Laudab. pr.
c., for Mathematisk Laudab., for Phy-
sik Laudab., for Historie Haud illaud.,
Geografi Haud illaud., Tydsk Laud.,
Fransk Haud illaud., Latinsk Stil Lau-
dabilis pr. c.
tillagt i Skolen 216 Nd. 1 Mk. 13 s.
deraf oppeb. 146 Nd.
oplagt for Acad. 70 Nd. 1 Mk. 13 s.
- 2) Joachim Christopher Fronier, for Latin
Laud. pr. c., for Græsk Laud., Hebraisk
Laud. pr. c., Religion Laud. pr. c., An-
thropologi Laud. pr. c., Mathematisk
Laud. pr. c., Physik Laud. pr. c., Hi-
storie non cont., Geografi Laud., Tydsk

Laud. pr. c., Fransk Laud. pr. c., Latinisk Stiil Laud. pr. c.

tillagt i Skolen 100 Rd.

hvoraf oppeb. i Skolen 50 Rd.

oplagt for Academi 50 Rd.

3) Christian Ossen Nimestad, for Latin Laud.

pr. c., for Græsk Laud. pr. c., Religion

Laud. pr. c., Anthropologie Laud. pr.

c., Mathematik Laud. pr. c., Physik

Laud. pr. c., Historie Laud., Geografi

Haud illaud., Tydsk Haud illaud., Fransk

Haud illaud., Latinisk Stiil Laud. pr. c.

tillagt i Skolen 152 Rd.

hvoraf oppebaaret 92 Rd.

oplagt for Acad. 60 Rd.

4) Jacob Christian Engelbreth Lund, for Latin

Laud. pr. c., for Græsk Laud. pr. c.,

for Hebraisk Laud., Religion Laud., An-

thropologi Haud illaud., Mathematik

Laud. pr. c., Physik Laud., Historie

Haud illaud., Geografi non cont., Tydsk

Laud., Fransk Laud. pr. c., Latinisk Stiil

Laud. pr. c.

tillagt i Skolen 119 Rd. 1 Mk. 7 f.

hvoraf oppeb. 65 Rd.

oplagt for Acad. 54 Rd. 1 Mk. 7 f.

5) Johan Daniel Jørgensen, for Latin Laud.,

Græsk Laud. pr. c., Hebraisk Laud. pr.

c., Religion Laud., Anthropologie Laud.

pr. c., Mathematik Laud. pr. c., Physik

Laud. pr. c., Historie Laud., Geografi

Laud., Naturhistorie Laud. pr. c., Tydsk

Laud., Fransk Laud., Latinisk Stiil Laud.

tillagt i Skolen 100 Rd.

hvoraf oppeb. i Skolen 50 Rd.

oplagt for Acad. 50 Rd.

6) Johan Harder Slotsheim, for Latin Laud.

pr. c., Græsk Laud. pr. c., Hebraisk Laud.

pr. c., Religion Laud., Anthropologi

Laud., Mathematik Laud. pr. c., Physik

Laud. pr. c., Historie Laud., Geografi

Laud. pr. c., Tydsk Laud., Fransk Haud

illaud., Latinisk Stiil Laud. pr. c.

tillagt i Skolen 165 Rd. 1 Mk. 11 f.

hvoraf oppeb. i Skolen 105 Rd.

oplagt for Acad. 62 Rd. 1 Mk. 11 f.

7) Hans Georg Gotfred Schwarz, for Latin

Haud illaud., for Græsk Haud illaud.,

Hebraisk Haud illaud., Religion Haud

illaud., Anthropologie Laud., Mathema-

tik Laud., Physik Laud. pr. c., Historie

Laud., Geografi Laud., Naturhistorie

Laud., Tydsk Laud., Fransk Laud., La-

tinisk Stiil Haud illaud.

intet oppebaaret i Skolen eller oplagt for

Academiet, men betalt for Underviisningen.

in fidem

Thorlacius.

c) Privat inscriberede uden offentlig
Examen.

Christian Krøyer.

Georg Povel Høling Fleischer.

Jens Peter Petersen.

Carl Reinhardt Bosc de la Calmette

Christian Sehestedt Juul.

Christian Lente Baron Aveler.

Johan Broca.

Johannes Frederich Matthias Reutsch.

Knud Christian Wilchen.

Johan Caspar Herman Strev Wedel Carlsberg.

Georg Jørgensen Schmidt.

Lorents Lorentsen.

d) *Dimittitur* fra de norske Skoler efter
der udholden Examen Artium.

Sra Tronhiems Skole.
Bernt Hark, Haud illaud.

II.

Kongens Fødselsfest, samt ved den Lei-
lighed uddeelte Premier til de Stu-
derende, og udsatte Prismaterier for
indeværende Aar.

Tirsdagen den 4de Februari blev Hans Maje-
stats Kongens 51 Fødselsdag høitideligholdet paa
Universitetets øverste Hørsal ved en latinisk Tale
af dette Aars Rector Hr. Prof. og Dr. *Molden-*
hawer, som indeholdt en Skildring af Tids-
alderens Aand ved det attende Aarhundredes
Slutning.

Til denne Høitidelighed blev indbudet ved et
latinisk Program af Hr. Prof. *Kierulf*, som for-
teligen forestiller nogle af de vigtigste Statsforan-
dringer i den venerianiske Republik indtil en Doges
Valg i Aaret 1290, største Delen efter le Drets
Statsgeschichte der Republik *Benedig*.

Efter at Talen var til Ende aabnede Rector
de forseglede Sedler for at erfare de Candidaters
Navne som havde vundet Priserne for de bedste
Afs handlinger over de for udsatte Prismaterier.
Af de indkomne Prisa handlinger blev Prisen til-
kiendt følgende:

I Medicinen var indkommen et eneste Ten-
tamen pro solvenda quaestione de secretionem hu-
morum med Indskrift: *Tendre à la perfection,*

sans jamais y prétendre, og denne det medicinske
Facultets Dom:

"Non videtur Facultati elaborationem Ten-
taminis ubique successisse æque bene auctori,
in quibusdam sui Tentaminis locis obscuriori,
in aliis nimis longo, denique a vitiis dictionis
latinae non immuni penitus, forsan festinato ni-
mis, aut in elaborationibus minus exercitato".

"Dubia autem, quod hoc Tentamen con-
tinet, mechanica, physica, chemica, anatomi-
ca, contra theorias secretionis Hallerianam
& Meticanicam, sunt gravia, satis bene enume-
rata, & modeste proposita".

"Theoria Assimilationis, Nutritionis,
Sangvificationis, & denique Secretionis, quam
dictis substituit auctor, bene disposita est, quem-
admodum selectus argumentorum, quibus uti-
tur auctor ad explicandas sibi secretionem ani-
males quascunqve ex coherentia physica ejus-
que speciebus, affinitate Aggregationis; affini-
tatibus chemicis Compositionis ex Electiva, e
calore animali, & conductoribus caloris di-
versis corporis animati vivi; monstrat autorem
in chemia physica hodierna bene versatum,
studioque physiologico scriptorum recentissi-
morum notum, hinc præmio proposito dig-
num". Hafniæ d. IX Januarii An. 1800.

M. Saxtorph. Tode. Bang. Aasheim.
Saxtorph jun.

Ved Seddelens Aabning fandtes Forfatteren
at være Hr. Peter Atke Castberg.

Over det philosophiske Prispørgsmaal er
kun indkommen een Afs handling i det danske Sprog
med Devise: *vitam impendere vero*.

"Forfatteren har i Udarbejdelsen vist saa
megen Flid og saadanne Kundskaber, at vi tilfick-

de ham Præmien. Dog ansee vi en og anden Forandring deri fornøden, hvis han skulde vilde udgive den i Trykken.

Kbhavn d. 15 Jan. 1800.

B. Riisbrigh. And. Gamborg.

Ved Seddelens Aabning fandtes Forfatteren at være: Hr. Thomas Christian E. Witshusen.

Over den historiske Prisopgave var ifkun en Afhandling indkommen med Devise: historia est lux veritatis, freven paa Latin.

Forfatteren har med særdeles stor Flid samlet, hvad han hos vore ældre og nyere Forfattere har kunnet opdage til Oplysning om vor nordiske Krigsvæsen, og skönt han vel just ikke har deraf udbraget alle de interessante Slutninger, som til Oplysning om vort Nordens Tilstand og Folkets Bessaffenhed vel kunde udledes, fortjener dog denne hans Afhandling og meissommelig anvendte Flid megen Ros, og tilkiende vi ham derfor med Fornøielse den udsatte Præmie. Skulde Forf. ved Trykken vilde bekiendtgjøre dette sit Arbeide, vilde paa et eller andet Sted hans latinske Stil kunde behøve nogen Forbedring.

H. Kall. Kierulf.

Ved Seddelens Aabning fandtes Forfatteren at være: Hr. Erik Christian Werlauff, Alumnus Communitatis Regiæ.

For indevarende Nar ere følgende Præmiæterier udsatte:

I Theologien: Ex utraque Pauli ad Corinthios Epistola sistatur, qualis in hoc coetu Christiano doctrinæ & morum facies eo tempore exstiterit.

I Lovkyndigheden: Quatenus jura hominum naturalia societatis civilis institutione immutantur.

I Medicinen: Determinare effectus physico-medicos aquæ puræ diversos pro varia ejus temperatura, & varia forma, solida, fluida, æqvosa atqve vaporosa, quæ in usum trahitur.

I Philosophien: Ex principiis psychologicis ostendere rectam rationem exercendam in pueris memoria.

I Philologien: Inter duas descriptiones, unam Hesiodeam Scuti Herculei, alteram Homericam Scuti Achillei instituatur comparatio, ex qua, in quibus de pictarum rerum imaginibus, uter altero poëta vel superior sit, vel inferior, appareat.

I Mathematiken: Recensere præcipuos Geometrarum veterum atqve recentiorum conatus ad Cyclometriam spectantes.

I Historien: Ved Exempler af den ældste Nordiske Historie at oplyse: hvilke Regler der have været iagttagne i Henseende til Arvegang, og at vise: hvad Forfælsk Stand, Kion, ægte eller uægte Fødsel til forskjellige Tider herudi have frembragt.

I Æsthetiken: Var det gavnligt for Nordens skønne Litteratur, om den gamle Nordiske Mythologie blev indført, og af vore Digtere almindelig antaget i Stedet for den Græske.

III.

M. Tullius Cicero's Tale for den maniliske Lov.

Indhold.

I det Aar, da M. Emilius, L. Volcatius vare Consuler, og L. Lucullus, der næsten syv Aar havde ført Krigen mod Mithridates som Proconsul, var af Raadet kaldet tilbage og hjemkommen, gjorde Almuens Tribun Manilius Folket det Forslag, at Krigens Bestyrelse skulde betroes til Pompejus, som den Gang førte Særoverkrigen i Asien. Dette Forslag paatog sig den nylig udvalgte Prætor M. Tullius Cicero at anbefale til Folket, paa Grund af, at Pompejus havde Alt hvad der hørte til en fuldkommen Feltherre, Indsigt i Krigsvæsenet, Tapperhed, Afholdenhed og Lykke; hvorhos han afviste de Indvendinger som Hortensius og Catusus havde frembragt imod ham, af hvilke den ene sagde, at man ikke burde betro een Mand Alt, den anden at man ikke burde friste Lykken ofte i een Mand; og vilde at man skulde glemme ham til Statens vigtigere Lider.

Cap. I.

Omendstent det altid har været mig største Behagelighed at see Eder ofte, Qviriter, og jeg har anset dette Sted 1) som det, hvor man kun-

1) Dette Sted. — Han mener Talerstolen, rostra kaldet, paa det romerske Forum

de indlægge sig den største Fortieneste ved Stats-handlinger, og den fornemste Ros ved Taler: saa har dog ikke min Villie, men min fra første Ungdom valgte Levemaade, holdt mig fra denne Afgang til Berømmelse, som altid har staaet mest aaben for de bedste Borgere. Thi da jeg tilforn, for min Ungdoms Skyld ikke vovede at berøre dette ypperste Sted, og jeg forestillede mig, at Intet burde komme her, uden hvad Vid havde bragt til Fuldkommenhed, Flid poleret; saa troede jeg, at jeg burde opsøge al min Tid til mine Venners Anliggender 2). Saaledes har dette Sted aldrig været tomt for dem som toge sig af Eders Anliggender; og jeg har af mit ærlige og redelige Arbejde i private Folks Processer erhholdet den ærefuldeste Fordeel ved Eders Valg 3). Thi da jeg tre Gange — formedelst Comiternes Udsættelse — var bleven udraabt første Prætor i alle Centurier 4), flønnede jeg let, Qviriter, baade hvad

eller Torv, hvilken ingen uden en Øvrigheds-person kunde bestige, som beklædte et Embede, der gav ham Ret til at bringe ny Love i Forslag, eller unge Mænd af de fornemste Familier, naar de vilde tale over en Død.

- 2) Til mine Venners Anliggender; han mener, til at advocete.
- 3) Den ærefuldeste Fordeel o. s. v. Han mener Præturet, hvortil Folket nylig havde valgt ham.
- 4) I de Comitier eller Valgforamlinger som vare bestemte til at vælge Prætorer — disse vare otte som valgtes gemenlig paa en Gang — stemmede man efter Folkets

Tanker I havde om mig, og hvad I krævede af Andre. Nu, da jeg har baade saa megen Anseelse som I have villet give dem I betro Vægs poster, og saa megen Duellighed til at handle med Folket, som en næsten daglig Øvelse i at tale har kundet skaffe en aarvaagen Mand fra Advokaturen, saa bør jeg baade bruge min Anseelse hos dem som have givet mig den, og hvad Talertalent jeg kan have, vise helst hos dem som have troet, at de ogsaa burde tage denne Ting i Betragtning ved deres ærefulde Valg. Men hvad der især bør glæde mig, er, at da jeg var saa uvant at tale fra dette Sted, saadan en Sag er falden i mit Lod, hvori ingen kan lede efter Ord. Thi her skal tales om En. Pompejus' mageløse og udmærkede Dyd; og i denne Tale er det vanskeliggere at finde Ende end Begyndelse: saa jeg ikke saa meget bør søge efter mange Ord, som efter at holde Maa- de i min Tale.

Inddeling i Centurier; men undertiden traf det sig, at naar nogle Prætorer vare udnævnte, indskilledes Comitierne, fordi Niguren som styrede dem, obnuntierede, d. e. forkyndte at der var seet noget ondt Varsel eller foregaaet nogen Feil; da maatte Comitierne udsættes til en anden Dag; men ogsaa denne anden Dag, ogsaa tredie Dag kunde Comitierne af samme Aarsag ophæves og hver Gang maatte da Prætorerne vælges forfra igien. Dette var Tilfældet med de Comitier hvor Cicero blev valgt, og hver Gang havde han den Væge at blive proklameret første Prætor.

Cap. 2.

For at Tælen da kan begynde derved, hvorfra denne hele Sag har sit Udspring; saa er det to de mægtigste Konger, Mithridates og Tigranes, som paafore Eders statskyldige Provinds(er) en svar og farlig Krig, af hvilke den ene opgivet, den anden pirret 5 a), troer at Leilighed er budet dem til at indtage Asien. Smukke romerske Riddere, hvis store Midler, som de have staaende i Eders Soldforpagtninger, ere i Fare, faae daglig Breve fra Asien 5 b); og disse have, efter den Forbindelse jeg staaer i med denne Stand 6), underrettet mig om Republikens Forfatning og den Fare deres Fornue er udsat for: mange Byer ere opbrændte i Bithynien som nu er Eders Provinds 7):

-
- 5 a) Den ene opgivet, den anden pirret. Mithridates blev opgivet af Lucullus, som undløb at forfølge ham, fordi hans Soldater forlode ham som Nogle berette, og kastede sig over Mithridats Skatte, hvilke denne lod kaste for dem, for at afvende dem fra at forfølge sig. I Armenien indfaldt Lucullus og indtog Tigranocerta, hvorved han pirrede Armeniens Konge Tigranes til at giste Parti med Mithridates, der desuden var hans Svoger.
- 5 b) Asien. Mindre Asien, som indeholdt adskillige af de rigeste Provinds(er), der vare Romerne statskyldige.
- 6) Næmlig Cicero var født i Ribberstanden.
- 7) Bithynien som nu er Eders Provinds — efterladt Romerne ved Testament af dens sidste Konge Nicomedes, af Erkiendtlighed fordi de havde sat ham paa hans

hele Ariobarzans Rige 8) som grændser til Eders skatfyldige Provindser, er i Fiendernes Bold: Lucullus forlader denne Krig efter store Krigsbedrifter: den som er beskicket til hans Eftermand 9), er ikke stærk nok til at forestaae saa stor en Krig: en eneste General kræves og ønskes dertil af alle Bundsforvante og Borgere: den samme er den eneste som frygtes af Fienderne, foruden ham ingen.

Ursagen til Krigen seer J, betænker nu, hvad der maa foretages. Først synes mig jeg maa tale om, af hvad Slags Krigen er, dernæst om dens Vigtighed, saa om, hvad Feltherre der skal vælges. Krigen er af det Slags, at den heiligen bør sætte Eders Sind i Gæring og opflamme Eder til at fortsætte den. Thi her kommer det an paa det romerske Folks Ære, som Eders Forfædre have overleveret Eder, stor i alle Ting, men størst i Krigsvæsenet: det kommer an paa Eders Bundsforvantes og Benneres Frelse, for hvilke Eders Forfædre have ført store og svære Krige: det kommer an paa det romerske Folks visseste og største Indtægtskilder, med hvis Tab J ville savne hvad der skal pryde Staten i Fred og undsætte den i Krig: endeligen kommer det an paa mange Bor-

geres Formue som J haade for deres og for Statens Skyld bør vaage over.

Kap. 3.

Eftersom J da frem for andre Folk stedse have været begiærlige efter Ære, og graadige paa Fortieneste, saa bør J udslette den Mæt som J i den første mithridatiske Krig have paadraget Eder, og som nu dybt har indtrukket sig og er bleven gammel i det romerske Folks Navn; at han som paa een Dag, over hele Asien, i saa mange Stæder, ved eet Budskab og eet Brev, udpegede romerske Borgere til Mord og Drab 10), endnu ei alene ingen Straf har faaet, som hans Boldsomhed fortiente, men fra den Tid regierer nu paa 23de Aar, og saaledes regierer, at han ikke statter om at skule sig i Pontus og Capadociens Gialestedet, men kommer frem fra sit Fædrenerige, og vanker om i Eders skatfyldige Lande, det er, i Asiens Lys. Thi hidintil have Eders Generaler fægtet med denne Konge, saa at de have fravundet ham Seierens Mærker 11), ikke Seiren. L. Sulla har triumferet over Mithridates, L. Murena har triumferet, klække Mand og store Generaler, men saaledes triumpheret, at han efter at være drevet paa Flugten og overvundet, er bleven paa Tronen. Alligevel bør man rose disse Generaler for det de have udrettet, undskyld dem for det de have ladet staae tilbage, fordi Fædrenelan-

Fædrenetrone, hvorfra han var forjaget af Mithridates.

- 8) D. e. Capadocien, som grændsede til det pontiske Rige.
- 9) Hans Navn Acilius Glabrio, forrige Aars Consul, til hvem Lucullus overleverede en Del af sine Tropper, men ikke saa mange, at han med dem var i Stand til at forfølge Krigen.

10) Plutark beretter, at der efter denne Besalning bleve dræbte 150,000 romerske Borgere; Valerius Maximus sætter deres Antal ned til 80,000.

11) Triumfer.

det kaldte Sulla fra denne Krig tilbage til Italien, Sulla kaldte Murena 12).

Kap. 4.

Al den øvrige Tid anvendte Mithridates ikke paa at glemme den gamle Krig, men paa at lave sig til en ny. Thi efter at han havde bygget og udrustet de største Flaader og samlet meget betydelige Krigshære fra hvad Folkelag han kunde, og ladet som om han vilde paasøre Bosporanerne, sine Naboer 13), Krig, sendte han Gesandter fra Ecbatana 14) lige til Spanien til de Generaler, med hvem vi den Gang førte Krig 15);

paa det at, naar Krigen paa to længst fraliggende og meget forskiellige Steder sortes efter een Plan, af to findtlige Hære, til Lands og Vands, i adspaltede ved en dobbelt Krig, maatte komme til at segte om Herredomme 16). Alligevel er Faren fra det ene Parti, det sertorianse og spanske, som havde langt mere Færdighed og Styrke, afvendt ved Pompejus's guddommelige Forstand og mageløse Tapperhed 17); paa det andet Parti er Krigen saaledes bestyret af den store Mand L. Lucullus, at de første store og ypperlige Bedrifter synes at burde tilskrives ikke hans Lykke, men Talerter, og de sidstindtrufne Uheld 18) ikke hans Brøde, men Lykken.

Dog! om Lucullus skal jeg tale paa et andet Sted, og tale saaledes Qviriter, at hverken hans sande Ros skal synes ham frataget ved min Tale,

- 12) Fædrenelandet kaldte Sulla ic. Næmlig Sulla havde Anførselen imod Mithridates i Begyndelsen. Men da hans Nivaler i Rom, Marius, Cinna og Carbo betiente sig af hans Fraværelse til at bestyrke deres Parti, og dræbte næsten hele Adelen som var bleven tilbage i Rom, ilede Sulla at giøre Fred med Mithridates, som affod til det romerske Folk Asien, Bithynien og Capadocien, og skyndte sig tilbage til Rom; afkaldte ogsaa siden Murena som havde commanderet under ham.
- 13) Dem som beboede den thraciske Bosporus, som laae Vesten for Mithridates Rige.
- 14) Ecbatana, Hovedstaden i Medien som horte under Tigranes Regiering, til hvem Mithridates havde taget sin Tilflugt.
- 15) Det var med Sertorius som var proskribet af Sulla og flygt til Spanien, hvor han begyndte en borgerlig Krig, som kostede mange Romere Livet.

- 16) D. e. om hvad Folk der skulde adlyde det andet: segte om Herredomme sættes imod at segte for Æren af en Seier, som kan koste i det høieste en Provinds.
- 17) Afvendt ved Pompejus's ic. Efterat Sertorius i mange Aar havde drillet Romerne i Spanien, blev han omsider forraadt af sine Medsvorne og i et Giestebud ihjelstagen, ventelig efter Pompejus's Foranstaltning, som den Gang havde faaet Anførselen imod ham.
- 18) De sidste Uheld ic. næmlig først Fabius, siden Triarius' Nederlag, Mithridates Tilbagegang til Pontus og en stor Del af sit Rige, mange Folkelags Forening med Mithridates og Tigranes imod det romerske Folk — hvilke Uheld alle hendtes efter at Lucul havde nedlagt Comando.

eller nogen falsk tildigtet. Men siden jeg har be-
gyndt fra Eders Regjerings Værdighed og Ære,
saa betænker, hvorledes I i dette Stykke bør væ-
re sindede.

Kap. 5.

Eders Forfædre have ofte ført Krige, for-
di Krummere og Skippere ere blevne fornæmede.
Hvorledes bør I være til Mode, da saa mange
Tusinde romerske Borgere ved et Ildud paa een
Dag ere blevne dræbte? Eders Fædre fattede det
Fersæt at udslukke Corinthen, hele Grækenlands
Lys, fordi man havde modtaget deres Gesanter
med Haandhed 19): I vil ikke hevne Eder paa
den Konge, som har dræbt det romerske Folks Ge-
sant, en Mand af consularisk Værdighed, efter
at have kastet ham i Fængsel, hudflettet ham, og
behandlet ham som en Misdæder? De fandte sig
ikke i, at romerske Borgeres Frihed blev krænk-
et: I agte ikke paa, at man berøver dem Livet? De
have paatakt, at Gesantskabsretten er bleven kræn-
ket ved et Ord: I vil ikke paatale, at en Ge-
sant dræbes, under alle en Misdæders Pindler?
Seer til, at, ligesom det har været dem til stør-
ste Ros, at efterlade Eder saa ærefuldt et Herre-
domme, det ikke bliver Eder til største Skam,
ikke at kunne holde og bevare hvad I have an-
nammet.

End vore Bundsforvantes Velsærd! sættes
den ikke i største Fare og Usikkerhed? Ariobarza-
nes, Konge, det romerske Folks Allierede og

Ven 20), er udjaget af sit Rige: to Konger, ikke
alene Eders, men ogsaa Eders Allieredes og Ven-
ners største Fiender, true det ganske Asien: alle
Byer, hele Asien og Grækenland nodtes for Farens
Storheds Skyld at vente Hielp fra Eder. At
forlange af Eder en vis Feltherre, da I have sendt
en anden 21), det hverken vove de, eller tro at
kunne gjøre uden største Fare: de see og føle det
samme som I, at der er kun en eneste Mand
som har alle Fuldkommenheder, og at han er
nær 22) — hvilket gjør dem hans Savn desto
smerteligere — en Mand, ved hvis blotte Nær-
værelse og Navn, endskjønt han er kommen for at
føre en Søkrig, Fiendernes Voldsomhed alligevel
sees at være bleven standset og forsinket. Disse.

20) Ariobarzanes, Konge, ic., Konge,
Bundsforvandte, Ven, vare lutter
Titler, hvormed Romerne udmerkede en
fremmet Fyrste, som havde gjort sig særdeles
fortient af dem. Med Kongenavnet fulgte
Ret til at opstaae sin Trone ved Siden
af den romerske Statholders, gemenlig
sendte de dem ogsaa en Guldkrone, et El-
fenbens-Scepter, Elfenbens-Curulstok, og
til deres Garde fik de en Esquadron ro-
merske Ryttere. Ligesaa ærefuldt var Nav-
net af Romernes Ven (amicus populi
romani), som derfor ligesaa stelden som
Kongenavnet blev nogen tildekt.

21) Formodentlig Glabrio, som var sendt for
at afløse Lucullus.

22) Næmlig Pompejus førte paa denne Tid
Søoverkrigen, hvis Søde var det Mid-
dellandske Hav, som strakte sig til Sici-
liens Grændser og Bierget Amanus.

19) Strabo fortæller, at man havde kastet
Skarn ned paa dem fra Tagene, naar de
gik paa Gaden, saa at de med uforrettet
Sag maatte flygte tilbage til Rom.

da de ikke tør tale frit, bede Eder skiltende, at I vil holde dem lige saa gode som de andre Provindsers Allierede, at betro deres Frelse til saadan en Mand, og det saa meget mere end andre, som I sende siige Folk med overste Befalning i Provindsen 23), at, om de og forsvare den imod Fienden, er deres Ankomst til Bundsforvanternes Dyer ikke meget forskielligt fra et fiendeligt Besøg. Denne Mand befrev Nyttet dem tilforn, nu overbevisev Diesnyet dem, at hans Afholdenhed, hans Sagtmodighed, hans Mennekelighed er saa stor, at de synes lykkeligst, hos hvem han opholder sig længst.

Kap. 6.

Dersom altsaa Eders Forsædre, uden selv at være fornærmede, have for deres Bundsvandtes Skyld ført Krige med Antiochus 24), med Philippus 25), med Etoernerne, med Phoenicierne 26) — hvor megen Iver bør da ikke I som ere udæffede ved Fornærmelser, vise i at forsvare Eders Bundsforvantes Belsærd tilligemed Eders

Regierings Værdighed? især da det gielder Eders vigtigste Statsindkomster.

Ihi de øvrige Provindsers Indtægter, Quiriter, ere saa store, at de neppe strække til at bestride Provindsernes Nødvendigheder selv. Men Asien er saa feed og frugtbar, at den baade ved Jordens Gistighed og Produkternes Mangfoldighed, ved Engenes Vidløstighed og Mængden af Exporter, langt overgaaer alle Lande. Denne Provinds, Quiriter, bør I derfor, baade naar I vil sørge for hvad der er nyttigt i Krig, og hvad der er smukt i Fred, beskytte ei alene mod Ødelæggelse, men ogsaa mod Frygt for Ødelæggelse. Ihi i andre Ting, naar Ødelæggelsen kommer, soles Skaden. Men i Henseende til Statsindtægterne, er det ikke alene det Ondes Komme, men selv Frygten derfor, som bringer Ødelæggelse med sig. Ihi naar fiendtlige Tropper ikke ere langt borte, om de end ikke have brudt ind i Landet, forlades dog Nvæget 27), Agerdyrkningen sættes til Side 28), Handel og Seilads hviler 29). Saaledes kan ingen Indtægt faaes, enten af Havn, eller Tiender, eller Græspenge; og saaledes mistes ofte et heelt Aars Indtægt ved et eneste Nygte om Fare, en eneste Skrak for Krig. Hvorledes tænke I de maa være til Mode, som enten betale os Skatte, eller som have dem i Forpagtning og indkræve dem, naar 10 Konger ere i Nærheden med de talrigste Tropper? naar et eneste streifende

-
- 23) I Provindsen, det er: især Asien og dens nærværende Stattholder som maa have været en slet og graadig Øvrigheds-person, han sigter til.
- 24) Kongen af Syrien, som indgik Forbund med Etoernerne og plagede de fredvante grædske Stader med Krig.
- 25) Konge i Macedonien, forbi han beleirede Athenen, deres Bundsforvantes Stad.
- 26) For Staden Messana's Styld, som de i Selskab med Hiero, Syrakusens Konge beleirede, hvilket gav Anledning til den første Puniske Krig.

-
- 27) Og altsaa ophører Indtægten af Nvægets I dskrivning paa Græsgangene som kaldtes scriptura.
- 28) Derved ophører Tiendeafgiften, decumæ.
- 29) Derved tillige Havnepengene, eller den Skat som kaldtes portorium.

Parti Nyttene kan i en meget kort Tid bortføre et helt Aars Indtægt? naar Toldforpagterne staae i den Tanke, at det talrige Eyende, som de holde i Skove 30), paa Markene, i Havne, paa Bøgt, holdes med stor Fare? Troer I, at I kunne nyde disse Ting, naar I ikke besyttede dem som giøre at I nyde dem, ikke alene at de befries som jeg tilførn har sagt, fra Ødelæggelse, men ogsaa fra Frygt for Ødelæggelse.

Kap. 7.

Men end ikke det sidste Stykke bør I tilfødesætte, som jeg foresatte mig at tale om, naar jeg forklarede af hvad Slags Krigen er, det nemlig som angaaer mange romerske Borgeres Formue, hvis Vedste I Qviriter, efter Eders Visdom bør neie paasee. For det første have Toldforpagterne, smukke og velhavende Folk, sløttet deres Formue over til denne Provinds: deres Næring bør for deres egen Skyld ligge Eder paa Hierte. Thi dersom vi altid have holdt Statsindtægterne for Republikens Gæner, saa kan vi med Rette kalde den Stand som har dem i Forpagtning, de øvrige Stænders

Støtte. Dernæst ere der af de andre Stænder driftige og vindfibelige Mænd 31); som dels selv drive Handel i Asien, hvilke I bør see til Gode i deres Fraværelse — dels have store Pengesummer, egne og Slegtningers, udsatte i denne Provinds. Det vil derfor være Menneskelighed af Eder, at afværge Nød fra et stort Antal af disse Borgere: Visdom at indsee at mange Borgeres Nød ikke kan være adskilt fra Statens.

Vil I tænke, at I siden ved en Seier kan skaffe Toldforpagterne de tabte Indtægter tilbage, saa for det første siger det lidet, da hverken de samme vil have Evne til at forpagte dem, for det Stød de have faaet, heller ikke andre villige dertil, af Frygt. Dernæst hvad samme Asien og den samme Mithridates lærte os i Begyndelsen af den asiatiske Krig, det bør Nøden i det mindste have lært os at beholde i Hukommelse. Den Gang, da overmaade mange havde mistet store Ting i Asien, erindre I, at Kreditten faldt i Rom formedelt Betalningens Mislighed. Thi i den samme Stat kunne ikke mange Borgere miste deres Formue, uden at drage flere i samme Nød med sig. Det er denne Fare, I bør søge at afvende fra Staten, og troer mig det I selv see: denne

30) Jeg læser med Ernesti in Salsibus, endstent den almindelige Læsemaade er in salinis. Men da man ikke veed, at Romerne have haft nogen Indtægt af Saltgruber i Asien; ogsaa ovenfor er nævnt Indtægt af Græsgange, og denne Indtægt er den eneste som passer sig til Indtægt af Agerbrug (in agris) og af Havnepenge; saa er der ingen Tvivl, at her i Stedet for salinis maa læses enten salsibus, eller salictis, hvilket Ord ogsaa bruges for Græsgang i Krætsføve.

31) De saa kaldte negotiatores, som levede største Delen af Handel med Korn, hvilket de dels opkøbte i Provindsen, dels selv avlede paa deres egne tilkøbte Jorder. Til samme Klasse hørte foeneratores, som satte Penge ud til Provindsens Indbyggere, og betingede sig gemenlig derfor Kornvare. Begge vare af Ridderstanden og de Formuenste af Almuestanden, men forskiellige fra publicani.

Kredit, dette Pengevæsen som er i Hærelse i Rom, paa Torvet 32), staaer i noie Forbindelse og Sammenhang med hine asiatiske Penge. Det ene kan ikke gaae til Grunde, uden at det andet ved samme Stød rystes og faaer et Knæk. Overveier derfor, om J bør betænke Eder paa, at tage Eder med al Flid af en Krig, hvori Eders Navns Ære, Eders Bundsforvandteres Velfærd, de vigtigste Statsindtægter, endelig en stor Mængde Borgeres private Formue forsvares tilligemed Staten.

Kap. 8.

Efter som jeg har forklaret, af hvad Art Krigen er, vil jeg nu tale lidet om dens Vigtighed. Thi man kan sige: Krigen er af den Art, at den uomgiængelig bør søres, men ikke af den Vigtighed, at den særdeles bør frygtes. Her vil jeg faae mest at bestille med at afværge, at J ikke ansee det for foragteligt, som J aller mest bør tage Eder af 33).

Paa det da alle kan indsee, at jeg tillægger L. Lucullus al den Berømmelse som skyldes en tapper Helt, og viis Mand, og stor Feltherre; saa erklærer jeg, at ved hans Ankomst Mithridates har haft den talrigste Krigshær 34) paa Venene, forsynet med alle Fornødenheder og Bequemmeligheder; at Afsens fornemste og os hengivenste Stad

Eyzicum 35) blev beleiret af Kongen selv med en talrig Mængde, og heftig tilfat, og at Lucullus ved sit Mod, sin Flid og Forstand, befriede dem fra en Beleirings yderste Færev: at af samme Feltherre en stor og velforsynet Flaade, som med Jilfsærdighed færetes til Stalien af fertorianse Commandorer, blev overvunden og sanket i Grund 36): at desuden fiendtlige Tropper i mange Feldtslage ere bleven ødelagte, og at Pontus, som tilforn var lukket for det romerske Folk fra alle Kanter, er bleven aabnet for vore Legioner 37): at Sinope og Amisus, Byer hvor Kongen havde Magaziner forsynede og opsyldte med alle Ting, og mange andre i Pontus og Afsien ere bleven indtagne ved første Opsdring: at Kongen, fikt ved sin Faders og sine Forsædres Rige, har maattet bønssalde fremmede Konger og Nationer om Hielp; og at med alt dette vore Bundsforvandre ere bleven i Behold, og intet Skaar er fæet i Statens Indtægter. — Dette tænker jeg er Berømmelse nok, og saadan Berømmelse, at J kionne, at

32) Hvor Beveleterne havde deres Kontorer.

33) D. e. at J ikke ansee Krigen med Mithridates for ubetydelig.

34) Talrigste Krigshær. Appianus angiver den til 300,000 Mand; Plutark til 120,000 Godfolk og 16000 Ryttere.

35) Denne Bye ansaae Mithridates for Nøglen til Afsien.

36) Dette Søslag skal efter Nøgles Beretning være gaaet for sig ved Tenedos, efter Andres ved Lemnos, hvilke Æer dog ikke vare langt fra hinanden.

37) Næmlig da Mithridates var forjaget og havde taget sin Tilflugt til Armenien, drog Lucullus til Blands til Pontus, og indtog næsten alle deres Byer, hvoriblandt de fornemste vare Sinope og Amisus.

Lucullus af ingen af dem som tygge paa denne Lov, er bleven saaledes rost fra dette Sted 38).

Kap. 9.

Man vil maasse spørge, naar dette saa forholder sig, hvorledes da en stor Krig kan være tilbage? Lægges Marke Qvixiter; thi uden Marsag synes dette ikke at spørges.

Først iflyede Mithridates af sit Rige paa samme Maade, som den berystede Medea siges fordom at have taget Flugten fra samme Pontus; thi ligesom denne fortællendes at have paa Veien adspredt sin Broders Ledemod paa de Steder, hvor igiennem Faderen forfulgte hende, paa det at deres Opsamling og Faderens Græmmelse maatte sagnes hans Jver i at forfølge: paa samme Maade lod Mithridates, da han flyede, en stor Mængde Guld og Sølv og allehaande Kostbarheder tilbage i Pontus, hvilke han dels havde arvet af sine Forfædre, dels selv i forige Krig plyndret i hele Asten og bragt tilsammen i sit Rige. Imens Vore opsamle alt dette med for megen Begierlighed, slip Kongen dem af Hænderne. Saaledes forsinkede Græmmelse den ene i sin Jver at forfølge, de Andre Glæde.

I denne Angest tog Kongen af Armenien imod ham paa Flugten, hialp ham i hans Forlegenhed, opreiste hans sunkne Mod, og kaldte ham til Live igjen. Og da Lucullus siden kom i hans Rige med en Krigshær, bleve ogsaa flere

Folkeslag ophidsede imod vor General 39 a). Thi der var kommen en Frygt over disse Nationer, som Romerne aldrig havde villet forurolige ved Krig, eller engang give Anledning dertil. Der havde ogsaa sat sig en anden Tanke fast i de barbariske Folks Sind, som gjorde et stort Indtryk: at vor Krigshær var bleven ført til disse Egne for at plyndre et meget rigt og helligt Tempel: derved betoges mange og store Nationer af et nyt Slags Skræk og Frygt. Vor Krigshær paa den anden Side, endskjønt den havde indtaget en Bye i Tigranes' Rige 39 b), og haft lykkelige Træfninger, sølede dog Stedernes alt for lange Afstand og Længsel efter Deres. Mere vil jeg her ikke sige. Slutningen blev, at vore Soldater snarere søgte at komme hovedfulds tilbage fra disse Steder, end at rykke længer frem.

Mithridates havde nu baade forstærket sin egen Hær, og fik Hielp saavel af dem der havde samlet sig af hans Rige, som af mange Kongers og Nationers Tropper, der kom til ham. Dette vide vi, pleier saaledes at gaae til, at Kongers Uheld let lokker mange til Varmhiertighed, helst dem som enten ere Konger, eller leve under Konger, fordi Kongenavnet synes dem stort og helligt. Af den Marsag har han overvunden kundet udrette saa meget, som han i sin Velmagts Dage aldrig vovede at ønske. Thi da han var kommen tilbage i sit Rige, lod han sig ikke nærme med den uventede

38) Nemlig de som ikke vilde, at den maniliske Lov skulde gaae igiennem, lode Cicero høre, at han fortiede Luculs Fortjenester for at ophøje Pompejus, hvilket han her lægger fra sig.

39 a) Plutark nævner Meder, Adiabener, Araber, Albaner, Iberer, og de omkring Arars boende Folk.

39 b) Nemlig Hovedstaden Tigranocerta, som Lucul gav Soldaterne til Pris.

Ulykke, at han nogenstinde skulde faae det Land at see, hvorfra han var fordreven; men han overfaldt endog Eders berømte og seirende Krigshær 40). Tilgiver mig her, Qviriter, at jeg gier som Poeterne pleie, der beskrive romerske Tildragelser, at jeg forbigaaer vor Ulykke, som var saa stor 41), at intet Budskab fra Balpladsen, men et Nygte fra en mundtlig Fortælling bragte den til Luculs Øren. Men midt i denne Ulykke og som vi just havde faaet dette haarde Stød, blev Lucullus, der dog maaſte paa nogen Maade skulde have badet paa disse Uleiligheder, nødt efter Eders Befalning, fordi J troede, at der efter de

Gamles Exempel burde sættes Grændse for et langvarigt Romando, til at affædige den Del af Soldaterne som havde udtient 42), og aflevere en Del til Glabrio 43). Meget gaaer jeg med Flid forbi. Men det kunne J skianne, hvor stor den Krig maa være bleven, som to de mægtigste Konger føre i Forening, som opbragte Nationer fornye, friske træde til, og en nye General fra Eders Side modtager, efter at den gamle Krigshær er slagen.

Kap. 10.

Jeg synes at have talt nok om, hvorfors denne Krig er nødvendig og farlig. Staaer nu tilbage at tale om, hvem der skal vælges til Anfører og gives saa vigtigt et Romando.

Give Gud Qviriter, J havde saadan en Mængde af tapre og rebelige Mænd, at det kunde blive Eder vanskeligt at raadslaae hvem J helst skulle sætte i saa vigtig en Post, og give Anførselen i saa stor en Krig. Nu da C. Pompejus er den eneste, som har overgaaet, ei alene de nu levende Menneskers Ære, men ogsaa hvad Døds den mindes om fortiente Mænd; hvad er der da som kan giere nogen tvivlsraadig i denne Sag?

Saavidt jeg skianner, bor der hos en kommanderende General findes disse fire Ting: Kyndighed i Krigsvæsenet, Krigstalent, Anseelse, Ulykke. Hvo har da nogenstinde været eller burdet være kyndigere deri end denne Mænd, som fra Børneskolen er draget til Krigsskolen til sin Faders

40) Man fortæller, at Mithridates brugte den Krigslist, at han lod sine Soldater postere sig paa et mørkt Sted, paa det at naar de romerske Soldater kom efter Sædvane for at plyndre, og intet Mandskab ventede, de desto lettere kunde overrumples: hvilket ogsaa lykkedes.

41) Vor Ulykke som var saa stor ic. Først nemlig angreb og forjog Mith. L. Flaccus, som Lucul havde ladet tilbage i Pontus, og dræbte 500 af hans Soldater; dernæst anfaldt han Legaten C. Triarius, som i Flaccus' Sted var sendt med en ny Krigshær. Thi da denne fornam, at Lucullus var i Antog, indlod han sig, for at berøve ham Æren af en Triumf, i et Slag med Mith., men blev saaledes modtaget, at i dette Slag bleve dræbte, efter Appians og Plutarks Beretninger, 24 Krigsribuner, 150 Centurioner, og over 7000 Gemene.

42) De saa kaldte Veteraner

43) Som havde været Consul forrige Aar til, ligemed Calpurnius Piso.

Krigshær 44) i den sværeste Krig, mod de ærftige Fjender? som sidst i sin Barndom har gjort Tjeneste under den største General 45)? først i sin Ungdom selv været Anfører for en stor Krigshær 46)? som oftere har bundet an med en Fiende, end nogen har feglet's med en Uven? ført flere Krige, end andre have læst om? erobret flere Provindser, end andre have begjæret? hvis Ungdom er anført til Krigsvidenskab, ikke ved andres Forfkrifter, men ved egne Anførseler, ikke ved Krigsuheld, men ved Seiervindinger, ikke ved Tjenesteaar, men ved Triumfer? Endeligen, hvad Slags Krig kan der være, hvori ikke Republikens Skiebne har holdt ham varm? Den borgerlige 47), afrikanske 48), transalpiniske blandet af civiliserede Stater og de sribbareste Barbarer 49), Trælle-

44) Hans Fader var En. Pompejus Strabo, der commanderede som Proconsul i den italienske Krig.

45) Næmlig hans Fader.

46) Som han i sit 23 Aar selv samlede sammen i Italien af frivilligt Mandskab, og bragte til Sulla som erklærede ham for Anfører.

47) Imellem Sulla og Marius, da Marius og Cinna betiente sig af Sulla's Fraværelse i Afsien til at myrde alle Sulla's Tilhængere.

48) Hvori han overvandt En. Domitius og Kong Hiarba.

49) Transalpiniske blandet ic. Den galliske mod Sertorius, hvis Krigshær bestod dels af romerske Borgere som vare faldne til Sertorius's Parti, dels barbariske Nationer i Spanien.

krigen 50), Søkrigen 51 a), saa mange og forskellige Slags baade Krige og Fjender, som han ei alene har haft med at giøre, men ogsaa ene bragt til Ende, erklære at der er ingen Ting der berøer paa Krigserfaring, som denne Mand kan være ukyndig i.

Kap. II.

Nu Pompejus's Krigstalant, hvor kan man finde Ord tilf at beskrive det? hvad er der som nogen kan frembringe, enten ham værdigt, eller Eder nyt, eller Noget uørt? Men disse ere ikke de eneste Feltsherre-Talenter som gemenlig ansees derfor: Mæle i Foretagender, Tapperhed i Farer, Driftighed i at handle, Hurtighed i at fuldføre, Forstand i at giøre Planer; hvilke Talenter ere saa store hos denne ene, som de ikke have været hos alle øvrige Felt herrer, dem vi enten have seet eller hørt om. Vidne er Italien, hvilken hin seierrige Lucius Sulla selv har tilstaaet 51 b), at være bleven frelst ved hans Talent og Bistand. Vidne er Sicilien 51 c), hvilken, da den var indviklet i mange Farer fra alle Kanter, han har udredet,

50) Som Gladiatoren Spartakus havde yppet.

51 a) Med de cilisiske Sørovere.

51 b) Dette tilstod Sulla, da Pompejus bragte ham den Hær af Frivillige, hvormed han tvang Marianerne, som havde tiltaget sig Overmagten i Sulla's Fraværelse, og nødte Adelen at søge Beskyttelse hos Sulla i Afsien.

51 c) Da Marianerne Carbo og Perpenna havde indtaget den, men Pompejus kom over med en Hær, og nødte Perpenna til at tage Flugten, fik Carbo til Fange og endte hans Hoved til Sulla.

ikke ved Krigenes Svækkelse, men ved sin Forstands Hurtighed. Vidne er Afrika 52), som kom til at svømme i de selsamme Fienders Blod 53), der holdt den undertrykt med store Tropper. Vidne er Gallien 54), igiennem hvilken Veier blev aabnet for vore Legioner ved Gallernes Drab. Vidne er Spanien 55), som meget ofte har seet en Mængde Fiender overvundne og fældede af ham. Vidne er anden Gang og oftere Italien, som da den trykkes af den fæle og færlige Trælkekrig, begiærede Hielp af ham traværende; hvilken Krig ved Forventningen om Pompejus tabte sin Kraft og Styrke, blev hævet og neddyppet ved hans Ankomst 56). Ja Vidner ere alle Kyster 57) og alle udenlandske Folk og Nationer, endelig alle

Havne, saavel i Almindelighed, som i de enkelte Have alle Bugter og Havne. Thi hvad Sted over det hele Hav har i disse Aar enten haft saa fast en Besætning, at det var sikkert, eller været saa affides, at det laae stult? Hvo har seilet, der ikke udsatte sig enten for Dods- eller Trældomsfare, da han maatte seile enten om Vinteren, eller naar Havet var fuldt af Sorovere? Denne saa store, saa vanærende, saa gamle, saa vidt fordelte og adspredte Krig, hvo skulde troe, at den nogenstunde kunde bringes til Ende, enten af alle Feltherrer i eet Aar, eller af een Feltherre i uok saa mange Aar? Hvad Provinds have I i disse Aar haft fri for Sorovere? Hvad Statsindtægt har været Eder sikker? Hvad Vundtsforvante have I forsvaret? Hvem have I været til Hielp med Eders Flaader? Hvor mange Øer mene I, ere øde? Hvor mange Vundtsforvantes Byer enten forladte af Frygt, eller indtagne af Sorovere?

Kap. 12.

Men hvad taler jeg om langtfraiggende Stæder? Det var noget hvorpaa man fordum, fordum 58) kiendte det romerske Folk, at det førte Krige langtfra Hiemmet, og ved Hielp af Rigets Volværker 59); at det forsvarede Allieredes Besættelse, ikke egne Læge. Skal jeg tale om, at Ha-

-
- 52) Hvorhen Pompejus blev sendt imod den proskriberede Cn. Domitius og Numidiens Konge Hiarba, som lavede paa en Krig imod Sulla, men af Pompejus bleve overvundne og dræbte.
- 53) Plutark beretter: at der af 20.000 Fiender alene undkom 3000.
- 54) I den transalpiniske Krig, hvor han indtog over 500 galliske Stæder fra Alperne til Grændserne af Spanien.
- 55) Her overvandt han Certorius, som paa ottende Aar førte Krig med det romerske Folk.
- 56) Egentlig var det Crassus som førte Krigen med Spartacus og overvandt Gladiatorene; men Pompejus blev kaldet til at afløse ham og gjorde gandske Ende paa Krigen.
- 57) Han sigter til Soroverkrigen, som Pompejus nylig havde bragt til Ende,

-
- 58) I Orig. glentages fuit var, men er ikke mere.
- 59) Derved forstaaer han Colonierne som anlagtes i de erobrede Lande, for baade at holde de overvundne Folk i Awe, og tiene som Volværk for de romerske Provindsfer imod deres Naboers Overfald.

vet i disse Tider har været tilsluttet for vore Allie-
rede? Da vore egne Krigshære aldrig have sat
over fra Brundis 60), uden i den dybeste Win-
ter. Skal jeg klage over, at de som kom til Eder
fra fremmede Nationer, ere glorte til Fanger?
Da vi have maattet lese det romerske Folks Ge-
santter 61). Skal jeg tale om, at Havet ikke
har været sikkert for Handels; da tolv Ører 62)
ere komne i Sørøveres Bold? Skal jeg nævne,
at de berømte Øyer Enidus, eller Colophon eller
Samos 63), og utallige andre ere bleven indtag-
ne? Da I vide, at Eders Havne, og Havne
som I skjide Liv og Aandedræt 64), have været

i Røvernes Bold. Vide I maasse ikke, at den
saa meget søgte og af Skibe opfyldte Havn i Ca-
jeta er bleven plyndret af Sørøvere i Prætorens
Paasyn 65)? eller at den samme Admirals Børn,
som tilforn havde sørt Krig med Sørøverne ved
Misenum, ere derfra bleven bortførte af dem 66)?
Thi hvad vil jeg klage over vores Uheld ved Ostia
67) og den Skam og Vanære som der overgik
Staten, da den Flaade som det romerske Folks
Consul anførte, næsten for Eders Dine blev fan-
get og boret i Grund af Sørøverne? Udødelige
Guder! Har en eneste Mands utrolige og over-
menneskelige Magt i saa kort en Tid kundet give
Fædrelandet saadan en Glands, at I, som nys
saae den fiendtlige Flaade for Mundingen af Tibe-
ren, nu ikke høre om noget Sørøverskib inden for
Oceanets Munding 68).

60) En berømt Havn i Calabrien, hvor Over-
farten var til Grækenland og Asien, og
hvorfra Romerne altsaa i Krigen med
Sørøverne og Mithridates ideligen sendte
Tropper over.

61) Den lærde Hotoman tilstaaer, at han in-
tet herom har fundet hos Historikerverne.
Denne Omstændighed staaer altsaa endnu
tilbage at oplyse.

62) Det vil sige: to hele Øvrighedspersoner,
nemlig Prætorerne Sertilius og Velinus,
som hver havde sex Viktores med Fasces,
og i Provindserne deres Fasces besatte med
Ører.

63) Enidus i Carien, Colophon og Sa-
mos i Jonien, berømte Havne og Sø-
steder.

64) Han nævner dem strax, Cajeta, Misenum,
Ostia, hvorhen Kornet blev bragt fra
Asien, Afrika, Sicilien, Sardinien, og
derfra igjen fordelt over hele Italien, som
ikke kunde undvære fremmet Korn.

65) Denne Omstændighed er ikke nok oplyst af
Historien. Cajeta var en berømt Havn
i Campanien.

66) Man gietter at det maa have været Præ-
toren M. Antonius, som for Pompe-
jus førte en ulykkelig Krig imod Sørø-
verne, og hvis Datter blev fangen af dem,
men dog siden indløst for en stor Sum
Penge. Misenum var et bekiendt For-
bjerg i Campanien.

67) I Mundingen af Tiberfloden, hvor Sø-
verne gik i Land og opbrændte Romernes
Skibe, og opholdte sig saa længe, at det
syntes som om de aldrig tænkte paa at ven-
de tilbage. Hvem den Consul var som
anførte den romerske Flaade, taler Histo-
rien intet om.

68) D. e. indenfor Indløbet til det middel-

Og omendfønt I see, med hvilken Hastighed dette er udført, saa bør jeg dog ikke forbigaae at tale derom. Thi hvo har nogenfinde enten for et Erindres Skyld, eller for at giøre en Binding i Handelen, kundet komme til saa mange Steder, tilbagelægge saa mange Søreiser, som Krigen under Pompejus' Anførsel foer affted? Thi førend Havet endnu var seilbart 69) gik han til Sicilien, udspædede Afrika, kom dersfra med Flaaden til Cardinien, og befæstede disse tre Statens Kornmagaziner med den stærkeste Besætning af Landtropper og Skibe. Derpaa begav han sig tilbage til Italien, satte begge Spanierne 70) og Gallien paa denne Side Alperne i Forsvarstand ved Land- og Sømagt, sendte ligeledes Skibe til det illyriske Havs Kyst og til Acaja og hele Grækenland, og forsynede begge Italiens Have 71) med de største Flaader og den fasteste Landmagt; selv lagde han hele Sicilien i syv Uger efter at han var reist fra Brundis, under det romerske Folks Regiering: alle Sørovere som vare nogensteds, bleve dels fangne og dræbte, dels gave sig under hans Herredømme og Magt. Ligeledes, da Kretenserne sendte Gesandter til ham lige til Pamphiliën 72),

landiske Hav, som regnedes fra det herculeske Sund eller Strædet ved Gibraltar.

69) D. e. midt i Vinteren.

70) Spanien var delt ved Ebrofloden i Spanien paa denne og paa hin Side Ebro.

71) Det saa kaldte mare superum eller Adriatisk, og inferum eller Tyrheniske Hav.

72) Dette kaldes han siden Kap. 16: lige til det yderste af Verden, usque in ultimas

for at bede om Naade, betog han dem ikke Haab om Overgivelse, og paabød Gidsler. Saaledes blev saa stor, saa langvarig, saa vidt adspredt en Krig, som trykkede alle Nationer og Folkslag, tilberedt af Pompejus sidst i Vinteren, foretaget i Begyndelsen af Foraaret, og bragt til Ende midt om Sommeren.

Kap. 13.

Dette vor Feltherres Talent er utroligt og mere end menneskeligt. End de øvrige som jeg lidet tilforn nævned, hvor store og hvor mange ere de ikke? Thi det er ikke alene Krigstalent som bør søges hos en stor og suldkommen Feltherre,

terras. — Med dette Kretensernes Gesantskab forholdt det sig ellers paa en Naade, som ikke giør Pompejus Ære, men som hans Lovtaler fortier. Kretenserne holdt Sørovernes Parti. For at straffe dem derfor, var L. Metellus for længe siden sendt imod Creta, og havde bragt dem saa vidt, at de vilde overgive Æn. Men da de forudsaae, at de vilde faae mildere Vilkaar af Pompejus, som den de ikke personlig havde fortørnet, end af Metellus som var forbitret paa dem, sendte de Gesanter til Pompejus og tilbode at overgive sig til ham. Pompejus for at bære ve Metellus denne Ære, sendte L. Octavius som Gesant til Metellus, med Befaling, at han skulde opgive Æns Beleiring; men Metellus nødte ikke desmindre de Beleirede til at overgive sig til ham, og behandlede dem efter Krigens Ret,

men der ere mange ypperlige Dyder som gaae denne tilhaande og ledsage den! Først, hvor uegenyttig bør Feltherren være? hvor maadelig i alle Ting? hvor ordholdende? hvor omgængelig? hvor forstandig? hvor menneskelig? Hvordanne 73) disse Dyder ere hos Pompejus, vil vi korteligen betragte; thi store ere de alle, men de kiendes og skionnes bedre af at sammenholdes med Andres, end ved sig selv.

Hvad Feltherre kan man da ansee for noget 74), i hvis Krigshær Centuriater sælges og ere

73) Hvordanne ic. Jeg beholder den sædvanlige Læsemaade qvalia sunt, endskønt Hotoman forsikrer, at de gamle Haandskrifter have qvanta sunt, og at denne Læsemaade alene kan give nogen Mening. Mig synes just det Modsatte. Thi efter at Taleren har erklæret, at alle Talenter vare i høieste Grad hos Pompejus (Summa enim omnia sunt) saa var det jo usornadent at undersøge: *qvanta* sunt; men qvalia gaaer paa deres Beskaffenhed, og denne, mener han, maatte mere bedømmes *ex aliorum contentione quam ipsa per se*. Dette, mener jeg, udfodrer nødvendigen qvalia, og taaler ikke qvanta.

74) De fleste holde for, at Cicero med denne Beskrivelse sigter til Lucullus, som stod i et slet Ord for de Feil han her beskriver, og som det var Cicero især om at gjøre, at holde fra at fuldsøre Krigen mod Mithridates. Men Manutius mener, at dette ikke kan bestaae med den store Ros, han nylig har tillagt Lucullus, og troer

fulgte? Hvad stort og Republikken værdigt kan den tanke, som naar han har modtaget Penge af Skatkammeret til Krigens Førelse, enten af Begierlighed (Efter at beholde Provindsen, deler dem ud til Regjeringshererne 75), eller af Gierrighed sætter dem paa Rente i Rom. Eders Hvisten Quiriter gjør, at I synes at kiende Eder ved dem som have gjort dette; men jeg nævner ingen, derfor kan ingen blive vred paa mig, uden den der først vil bekiende paa sig selv. Derfor veed Enhver, hvor store Glendigheder vore Krishære føre med sig, hvor de komme hen, for denne vore Feltherrers Gierrigheds Skyld. Kalder Eder i Erindring de Toge, som vore Feltherrer i disse Aar have gjort over romerske Borgeres Marke og Byer i Italien; saa skal I lettere skionne, hvad der bør see hos udenlandske Nationer. Tænker I, at der i disse Aar ere flere fiendtlige Byer ødelagte ved Eders Soldaters Vaaben, end Dunds, forvantes Byer ved deres Vinterkvartere? Thi den Feltherre kan ikke styre sin Krigshær som ikke styrer sig selv, og den ikke være streng Dommer

derfor, at han snarere sigter til Acilius Glabrio, til hvem Lucul havde overladt en Del af sin Hær. Saa meget er vel vist, at de Feil han her anker paa, vare almindelige paa denne Tid hos flere af de høie Officerer.

75) Nemlig at disse fulde understøtte hans Ansøgning om at beholde Provindsen længer end et Aar, hvilke Ansøgninger nu, da man havde saaet Smag og Greb paa at berige sig ved disse Embeder, begyndte at blive almindelige.

mod andre, som ikke vil, at andre skulle være strange Dommere imod ham. Vil vi under saadanne Omstændigheder undre os over, at denne Mand saa meget overgaaer Andre, hvis Legioner ere saaledes komne til Asien, at ei alene 76) saa stor en Krigshærs Hænder, men ikke engang et Fodspor siges at have skadet nogen Fredeligssindet. Nu! hvorledes Soldaterne forholde sig i Winterquartere, berettes os daglig mundtlig og skriftlig. Ei alene nødes ingen til at giøre Bekostning paa Soldaten, men om ogsaa nogen vil, tillades det ham ikke. Thi Vinteren, ikke Sierrighed have vore Forsældre villet, skulde finde Skul i Bunderforvantes og Venners Huse.

Kap. 14.

Lader os nu see, hvorledes i andre Ting hans Maadelighed har været. Hvorfra mene I, han har hentet denne saa store Hurtighed og saa utrolige Fart? Ikke var det nogen overordentlig Mængde Hærknægte, eller nogen uhørt Styrmandskonst, eller nogle ny Vinde som bragte ham saa hastig til de yderste Lande. Men de Ting som pleie at forstikke Andre, forhalede ikke ham: ikke afskaalte Sierrighed ham fra det foresatte Løb til Bytte, ikke Løssagtighed til Bellyst, ikke Egnens Vndighed til Fornøielse, ikke en Byes Rygte til at giøre sig bekiendt med den, ikke engang Moie selv til Hvile; endeligen hvad Villedstøtter, Mærker og øvrige de græske Byers Prydsler, som andre troe de bør tage med sig, har han ikke en-

gang troet han burde tage i Diefyn. Derfor be-
tragte nu alle ham paa disse Steder, ikke som En-
der er sendt fra denne Stad, men nedfalden fra
Himmelen; nu først begynde de at troe, at der
engang har været romerske Mennecker af denne
Afholdenhed, hvilket nu syntes utvovligt for frem-
mede Nationer og falskeligen berettet; nu finner
Ebers Riges Glands for disse Folkestag; nu skøn-
ne de, at deres Forsældre ikke uden Aarsag, paa
den Tid da vi havde Lovligheds personer af denne
Afholdenhed, heller have villet være Trælle af det
romerske Folk, end Herrer over andre.

Vider siges det at være saa let for private
Folk, at saae Afgang til ham, saa frit at besvare
sig over Andres Forurettelser, at han som over-
gaaer de Første i Værdighed, synes at ligne de
Ringeste i Nedsladenhed.

Nu! hvormegen Indstyldelse han har ved sin
Forstand, ved sin syndige og skonne Tale (hvor-
paa ogsaa et Slags Feltherre-Værdighed beroer),
det have I ofte erfaret, Vvriter, paa dette Sted.

Nu! hans Ordholdenhed, hvormegen Pris
tanke I der sættes paa den af Bunderforvante,
da alle Nationers Fiender have holdet den for
ubødelig?

Endeligen er hans Humanitet saa stor, at
det er vanskeligt at siige, om Fienderne mere have
frygtet hans Tapperhed i Striden, eller Overvund-
ne mere elsket hans Sagtmodighed. — Og Nogen
vil tage i Betænkning, om man bør betroe denne
vigtige Krig til ham, som ved et guddommeligt
Forsyn synes at være født for at bringe alle vor
Tidsalderes Krige til Ende.

Kap. 15.

Og efter som Myndighed og Anseelse ogsaa i
Kriges Bestyrelse og Commandosager formaaer me-

76) D. e. at ej alene ingen har ranet noget,
men end ikke sat sin Fod paa noget Sted,
hvor han kunde skade nogen.

get; saa tvivler ingen, at denne samme Feltherre jo ogsaa herved kan udrette store Ting.

Men at det er overmaade vigtigt i Kriges Bestyrelse, hvad Fiender, hvad Bundtsforvante domme om vore Feltherrer, hvo kan være uvidende derom, som veed, at Mennesker i saa vigtige Ting, hvor det kommer an paa at foragte eller frygte, at hade eller elske, røres ikke mindre af en Formening, af et Rygte, end af nogen fast Grund? Hvad Navn har da nogetid i hele Verden været mere berømt? Hvad Bedrifter ere som hans? Er der nogen Mand, I have ytret Eders Tanker om paa saa ærefuld en Maade 77)? — og det er det som giver mest Myndighed. Mener I, der er nogen Ryst saa øde, hvor ikke Rygtet om den Dag er trængt hen, da det hele romerske Folk havde fylt Torvet, fylt alle de Paladser, hvorfra dette Sted 78) kan sees, for at æfte Pompejus, ene Pompejus, til at føre alle Nationers sælles Krig 79). Jeg behøver derfor ikke at tale mange Ord, eller med Andres Exempler at bestyrke, hvor meget Myn-

dighed formaaer i Krig. Af Pompejus kan alle herlige Tings Exempler tages. Saaom: den Dag da han af Eder blev beskicket til Anfører i Søkrigen, saldt pludselig Kornet fra største Mangel og Dyrhed, blot ved Haabet til ham og ved hans Navn, til saa lave Priser, som neppe den rigeste Høst og en langvarig Fred havde kundet tilveiebringe. Nu! da den Jammer var overgaaet os i Pontus, efter den Dræbning som jeg lidet tilforn imod min Villie har bragt Eder i Erindring 80), da vore Alliedere vare bestædte i stor Angest, da vore Fienders Magt og Mod var steget, og Provindsen ikke havde tilstrækkelig Besætning — skulde I have mistet Asien Qviriter, dersom ikke det romerske Folks Lykke, efter Gudernes Beskikkelse, havde just til denne Tid ført Pompejus til disse Egne. Hans Ankomst satte baade Estranger for Mithridates som den uvante Seier havde gjort overmodig, og standsede Tigranes, som med en stor Krigshær truede Asien.

Og Nogen vil tvivle om, hvad den vil udrette ved drabelig Daad, som har udrettet saa meget ved Myndighed, eller hvor let den vil frelse Bundtsforvante og Statens Indtagter ved Anførsel og Krigshær, som ved det blotte Navn og Rygte har forsvaret dem.

Kap. 16.

End videre! hvor stort Bevis er ikke dette paa denne samme Mandes Anseelse hos det romerske Folks

77) Denne Tankekring, disse judicia maa forklares om de mange og vigtige Erinder som Folket allerede havde givet Pompejus, de udmærkede Vresbevisninger han havde nydt, saasom at han fik Triumfshæder, førend han endnu havde naaet Senatoralder, forvaltede Consulatet førend andre Hørighedsembeder og s. v.

78) Rostre eller Talerstolen som stod paa forum og var omgivet af en Mængde templa eller offentlige Bygninger.

79) Saa kalder han Krigen med Søroverne, der ikke skaanede nogen Nation.

80) See ovenfor Kap. 9, den Dræbning han taler om var den Triarius havde anført, og som gif saa ulykkelig af, at ikke blev en Kureer tilovers som kunde sendes til Lucullus for at underrette ham om Udfaldet.

Fiender, at fra saa fierne, saa forfællige Steder, i saa kort en Tid, alle overgave sig til ham ene? At Cretenernes Gesanter 81), endskønt vi havde en General og Krigshær paa deres De, kom til Pompejus næsten til de yderste Lande 82), og erklærede, at de til ham vilde overgive alle Cretenernes Byer? End samme Mithridates, sendte han ikke til samme Pompejus en Gesant lige til Spanien 83), og ham ansaae Pompejus stedse som Gesant, endskønt de som altid fortrøde paa, at han just var sendt til ham, vilde heller, at han skulde anses som Spion end som Gesant. I kan altsaa nu se, hvormeget denne Myndighed, som siden ved mange Krigsbedrifter, og ved Eders ærefulde Ytringer er bleven udvidet, vil gielde hos hine Konger, hvor meget hos fremmede Folkeslag.

Staaer tilbage at tale om hans Lykke: denne kan ingen sige god for om sig selv, men tale derom og nævne den hos en anden, kunne vi, dog frygtsom og med saa Ord, som det anstaaer et Menneske at tale om Gudernes Magt.

Min Mening er denne, at man ofte har betroet Maximer, Marceller, Scipio, Marius og de øvrige store Feltherrer Kommando og Krigshære, ikke alene for deres Krigstalents Skyld, men ogsaa for deres Lykke. Thi i Sandhed have nogle store Mand haft af Himmelen et Slags Lykke til

Høihed og Ære, og til at udføre store Ting vel. Men om denne Mand's Lykke som vi her tale om, vil jeg tale med denne Moderation, at jeg vil vogte mig for at fortrøne de udsdelige Guder, om jeg sagde at Lykken var givet i hans Magt, men ogsaa at vogte mig for at synes utaknemmelig, om vi ikke erindrede det Forbigangne, og gjorde os Haab om det som er tilbage. Jeg vil derfor ikke tale om, hvor store Ting han har forrettet hjemme og ude, til Lands og Vand, og med hvor megen Lykke; hvorledes stedse ikke alene Borgere have samtykket, Vundtsforvante fulgt, Fiender adlydet hans Willie; men selv Vinde og Storme lempet sig efter ham. Det vil jeg sige i saa Ord, at ingen har nogenstinde været saa uforkammet, der har vovet stiltiende at ønske af de udsdelige Guder saa mange og saa store Ting som de have staaet ham: og at denne Lykke maa følge ham bestandig Qviriter, bør I ville og ønske, baade for fælles Bedstes og Regjerings Skyld, som ogsaa — hvilket I vist gjøre — for Mandens egen Skyld.

Efter som Krigen da er saa nødvendig, at den ikke kan tilfidesættes, og saa vigtig, at den med største Omhu bør besørge; og da I kunne give Ansørgelsen til en Feltherre, som har udmærket Krigsvidenskab, mageløs Tapperhed, lysende Ansøelse og usædvanlig Lykke: vil I da tage i Betænkning Qviriter, at anvende dette saa store Gode, som Eder af de udsdelige Guder er tilbudt og staaet, til Republikens Vedligeholdelse og Forherligelse? Dersom end Pompejus paa denne Tid var en privat Mand i Rom; saa burde han dog vælges og sendes til saa betydelig en Krig. Nu da der til de øvrige store Fordele kommer ogsaa denne Bequemmelighed, at han er paa Stederne selv, at han har Krigshær, at han strax kan møde

81) Derom er talt Anm. 72.

82) Yderste Lande kalde Romerne de fra Rom langt bortliggende, de Lande som ligge paa Grændserne af det romerske Rige.

83) Paa den Tid, da Pompejus var sendt imod Sertorius med en Proconsuls Magt, skønt han ikkun var Qvæstor.

tage Tropper af dem som have dem: hvi tøve vi da? hvi betro vi ikke efter Gudernes Anvisning, ogsaa denne Kongekrig til den samme Mand, som de øvrige have været betroede med Republikens stærke Baade.

Kap. 17.

Men fra denne Mening afviger, først den navnkundige Mand *Q. Catulus*, Fædrelandets største Ven, en Mand som har faaet de ærefuldeste Belgieringer af Eder, har været beklædet med de vigtigste Brevsposter; iligemaade *Q. Hortensius*, prydet med alle de Fortrin, som Hæder, Lykke, Dyd og Vittighed kan give. Disse Mandes Myndighed har ved mange Leiligheder gieldet meget hos Eder, og jeg tilstaaer, har burdet gielde. Men endskønt I kende tapre og navnkundige Mænd af lige saa megen Myndighed, som ere dem imod, saa kunne vi dog i denne Sag tilfidesætte Auctoriteter, og udforske hvad det Rigtige er, af Sagen selv og Fornusten; og det desto lettere, da disse samme tilstaae, at alt hvad jeg hidindtil har sagt, er Sandhed, nemlig baade at Krigen er nødvendig og vigtig, og at Pompejus ene har alle Egenskaber i Fuldkommenhed.

Hvad siger da Hortensius? — Naar een Mand skal have Alt, saa er Pompejus den værdigste; men een Mand bør alligevel ikke have Alt 84). — Saadan en Tale er allerede

84) Hvorledes Pompejus ved den mannlige Lov fik Herredomme over den hele romerske Verden, viser Plutark i hans Levnet; thi han beholdt al den Magt og alle de Provindser som han havde haft under sit Herredomme i Søoverkrigen og fik nu alle dem til som Lucul havde haft under sit.

gaaet af Mode, og giendrives langt mere i Ting selv end med Ord. Thi du selv Hortensius, har talt meget syndigen og smukt (som man kunde vente det af din mageløse Talerevne) baade i Raadet imod den tapre Mand *Mulus Cæcilius*, da han op slog Lovedikten om en vis Felt herre 85) at bestikke imod Søværerne, og fra dette samme Sted 86) har du ligeledes talt vidtøstet imod denne Lov.

For Himmels Skyld! hvad om din Myndighed den Gang havde gieldet mere hos det romerske Folk, end Folkets egen Bælfærd og sande Fordel; skulde vi da i Dag været i Besiddelse af denne Ære og dette Verdens Herredomme? Synes det dig den Gang Herredomme, da det romerske Folks Legater, Prætorer og Kvæstorer bleve tagne til Fanger? Da Tilførsel fra alle Provindser, baade privat og offentlig, formeentes os? Da alle Have vare saaledes tilspærrede for os, at hverken private Folk eller Regjering kunde have nogen Bedrift paa hiin Side Havet

Kap. 18.

Hvad Stat har der tilforn nogensinde været — jeg taler ikke om Atheniensernes, som for dum skal have haft et temmelig vidt Herredomme over Havet; ikke om Carthaginensernes, som have været overmaade mægtige ved deres Flaade og Søværn; ikke om Rhodiernes, hvis Sømandskab og Ære til Søs er vedbleven indtil vor Tid — men, hvad Stad har nogensinde været saa svag, hvad Æe saa liden, at den ikke af sig selv har forsvaret sine Havne og Jorde og en Del af

85) Den samme Pompejus nemlig.

86) Fra *Rostra* nemlig.

Omegnen og Sofysten? Men i Sandhed nogle Kar i Had for den gabiniſke Lov, har hint romerſke Folk, ſom lige indtil vor Tid aldrig var overvundet i Setræfninger, ſavnet en ſtor ja den allerſtorſte Del, ikke allene af hvad der var det til Nytte; men ogſaa af hvad der horte til dets Hoihed og Herredomme. Vi, hvis Forfædre overvandt Antiochus og Perſes til Sees, og i alle Setræfninger fik Seier over Cartharginenſerne, dette i Sovafenet meſt øvede og færdigſte Folk, vi kunde nu paa intet Sted være Søroverne vorne: vi ſom tilſorn ikke alene havde Italien ſikker, men kunde fatte alle vore Bundsforvante paa de yderſte Kyſter i Sikkerhed ved vor Reglerings Anſeelse — hvorpaa Den Delos 87) er Døis, ſom ſkønt langt fra os i det Aegeiſke Hav, ſkønt fyldt af Rigdomme formedelſt den Mængde Varer og Skibslaſter ſom fra alle Kanter bragtes derhen, ſkønt liden, uden Mur, dog intet havde at frygte — vi ſavnede ikke alene vore Soprovindſer og Italiens Kyſter, men endog den appiſke Bei 88) — og paa diſſe Tider undſaae ſig ikke det romerſke Folks Øvrighedsperſoner at beſtige dette Sted, ſom deres Forfædre havde efterladt dem prydet med Skibsvrag og Bytte af deres Fienders Flaade.

Kap. 19.

Endſkønt nu det romerſke Folk var overbevist om, at baade du Hortenſius, og de Andre ſom var af ſamme Tanker, mente af et godt Hierte hvad I ſagde, ſaa vilde det dog i en Sag ſom angik den almindelige Velſærd, heller følge hvad dets Bredde indgav det 89), end Eders Raad. Og ſaaledes, ikke alene befriede os een Lov, een Mand, eet Kar fra hin Dnk og Skam, men gjorde ogſaa, at vi engang med Sandhed kunde synes at herſke over alle Folkeſlag til Lands og til Vands.

Deſto uwardigere forekommer det mig, at man hidtil har lagt Hindringer i Veien — ſkal jeg ſige for Gabinius eller Pompejus eller dem begge: (det ſidſte er det retteſte) — at han ikke maatte gaae til Pompejus ſom hans Naſtkommanderende eller Leutenant 90), endſkønt denne udbad ſig og begjærede det. Skulde den ſom forlanger en Leutenant til ſaa vigtig en Krig, ikke være i Stand til at ſaae hvem han vil, naar Andre føre Leutenanter med ſig hvem de have villet, til at udplyndre Bundsforvante og rane Provindſer 91)? Skulde den hvis Lov det romerſke Folk og alle Nationer have deres Frelſe og Værdighed at talke, ingen Deel have i den Feltherres og den Krigshørs Ære,

87) Den Delos, hvor alle maatte forbi ſom gik fra Italien til Aſien eller Graekenland, var en af de ſtorſte Handelspladſe paa den Tid.

88) Denne berømte Bei ſom Cenſoren Appius Claudius, med Tilnavn den Blinde, anlagde fra Rom til Capua og ſom ſiden blev forſat lige til Brundis, blev ofte beſøgt af Søroverne fra de Kyſter der grændſede til den.

89) Hvad dets Bredde indgav det. Næmlig at hørne ſig paa Søroverne.

90) Han kaldes legatus og ſendtes ikke af Raadet alene, men udvægnedes af det hele Folk og holdtes paa offentlig Bekoſtning ſom Generalens Stedholder eller Generalleutenant.

91) Dette Tilfælde var ſaa almindeligt, at man ikke behøver at tænke paa Lucullus alene og dem han førte med ſig.

som er sat efter hans Raad og med hans Fære? have C. Falcidius, Q. Metellus, Q. Coelius Latinensis, En. Ventulus, Mand jeg alle nævner med Agtelse 92), kunnet være Løitnanter, Navet efter at de havde været Almuens Tribuner 93); og hos Gabinius ene er man saa nøiende, der i denne Krig som fores efter hans Forslag, hos denne General og Krigshær som han selv har beffikket, burde endog været privilegeret? Men om hans Udnavnelse haaber jeg, at Consulerne vil gjøre Forestilling til Raadet, og skulde de tage det i Betænkning eller holde sig besvarede derved, saa erklærer jeg at jeg vil gjøre det 94), og Ingens

ubillige Edikt 95), Qviriter, skal hindre mig fra, af Tillid til Eder, at forsvare Eders Rettighed og Belgierning 96), og foruden Intercession 97) vil jeg ikke høre noget: men jeg haaber selv de som true dermed, ville for al Ting see til, hvad de have Lov til. Mit Votum, Qviriter, er, at Gabinius, Ophavsmanden for Alt hvad som er udført i Sørøverkrigen, og ingen anden, udværgnes til at gjøre En. Pompejus Selskab, fordi Gabinius har forskaffet ham ved Eders Stemmer denne Krig at føre, og har paataget sig den og bragt den til Ende.

Kap. 20.

Staaer tilbage at tale om Q. Catulus' Mening og Votum. Denne Mand saae sin Dyd og Værdighed storligen belønnet, da han spurgte Eder, naar I lade alting beroe paa Pompejus ene, og han kom noget til, hvem I da vilde sætte Eders Haab til? og I alle næsten med een Mund svarede: just til ham selv vilde I sætte Eders Haab. Thi han er saadan en Mand, at der er

92) I Orig. quos omnes honoris causa nomino: en Komplimentsformular, som man brugte naar man nævnedes Folk under en Sag, som ikke vare indstævnedes. Man kunde maaſke oversætte det: Folk som jeg ikke vil have kompromiteredes.

93) Dette var imod Etik og Sædvane, og grundede sig derpaa, at en General eller Statholder let kunde af Erkendtlighed foreledes til at see igiennem Fingre med sin legatus eller Løitnant, naar denne, som forige Mars Almuestribun, havde været ham behjælpelig til hans Post som Statholder eller Feltherre.

94) Det kunde han nemlig som Raadsherre, naar Raden kom til ham at votere; thi da havde man for Etik egredi relationem, d. e. at sætte den Sag tilside, som egentlig var fremsat til at votere over, og tage en anden frem som man bragte til Forestilling og forlangede at der skulde voteres i.

95) Consulen nemlig kunde, naar han ved et Edikt gav tilkiende, hvorfor Raadet var sammenkaldet, forekrive at ingen maatte gaae uden for den Sag og referere nogen anden.

96) D. e. den Ret eller de Rettigheder I gave mig da I gjorde mig til Prætor, hvoriblandt ogsaa var den, at apellere til Folket imod Consulernes ubillige Edikter.

97) Denne mægtige Ret, Almuens Tribuner havde, at de ved et veto kunde hindre en Sag som var til Raadets Ventilation, at faae Fremgang og komme til Raadslutning.

ingen Ting saa vigtig og vanskelig, som han jo har Forstand til at styre, Redelighed at drive, og Duelighed at fuldføre. Men heri er jeg himmelvidt fra hans Mening, efterdi jo uvissere og kortere Menneskenes Liv er, desto mere bør Republiken nyde en stor Mand's Liv og Duelighed, saalange Guderne tillade det.

Men — siger man — der bør intet Nyt skee imod Forsædrenes Exempler og Bedtægter. — Jeg vil her ikke tale om, at vore Forsædre altid i Fred have adlydet Bedtægt, i Krig Nytte, altid læmpet nye Planer efter Tidernes nye Forsald; jeg vil ikke tale om, at to de spæreste Krige, den puniske og spanske, have været tilendebragte af een Feltherre (98): at to de magtigste Byer som mest truede denne Neglering, Carthago og Numantia, ere blevne ødelagte af den samme Scipio: jeg vil ikke melde, at J og Eder's Fædre nylig have fundet for Godt, at Rigets Haab skulde sættes til C. Marius ene, at han skulde bestyre Krigen med Jugurtha, han med Cimbrerne, han med Teutonerne. Men erindrer Eder, hvor meget Nytt der er foretaget med Pompejus selv, som Catulus vil at intet Nyt skal skee med, og det med Catulus' største Bisald.

Kap. 21.

Thi hvad er saa nyt, som at en Mand i første Ungdom (99), en privat Mand, samler en

Krigshær i en for Staten vanskelig Tidspunkt? han samlede den: Anfører denne Krigshær? han anførte den: er lykkelig i sin Anførsel? han var det. Hvad saa usædvanligt, som at en meget ung Mand, hvis Alder er langt fra Senatoraldren (100), faaer Commando og Krigshær: at Sicilien anbefæres ham, og Afrika, og Krigen der at forestaae? Han viste sig i disse Grænder særdeles uegennyttig, værdig, duelig; bragte den meget betydelige Krig i Afrika til Ende, bragte Krigshæren seierlig tilbage. Videre: hvad er (saa uhørt, som at en romersk Ridder triumferer (101)? Men ogsaa denne Ting har det romerske Folk ikke alene seet, men troet ved sin talrige Nærvarrelse at burde vise, hvor megen Deel det tog deri. Hvad saa imod Brug, som, at da der vare to navnkundige og klække Consuler (102), en romersk Ridder blev

3 Legioner, som han tilførte Sulla imod Marius og selv anførte med det bedste Udsald, saa at Sulla erklærede, at han havde reddet Rom.

100) Denne holdes af de Lærdeste for at have været det 26 Aar, nemlig Aaret efter Quæsturet, som var den første Magistratur, der gav Ret til at sidde i Raadet; dog er dette ikke fuldkommen afgjort.

101) Det var efter at han havde overvundet En. Domitius og Kong Hiarba i Afrika. Det var den Gang, Dictatoren L. Sulla gif ham i Møde og kaldte ham Magnus, den Store, hvilket Ægenavn han siden stedse beholdt.

102) Disse vare M. Junius Brutus og Emilius Lepidus.

98) Nemlig P. Scipio Æmilianus, som gjorde Ende paa den sidste puniske og paa den numantiske Krig.

99) Derom er ovenfor talt. Pompejus var ifkun 23 Aar gammel, da han i den italienske eller Bunderforvanterkrigen samlede

sendt med 'en Consuls Rang 103) til den stærste og frygteligste Krig 104)? Det skede. Og da der paa denne Tid var den i Raadet som sagde, at en privat Mand 105) ikke burde sendes i en Consuls Sted, skal Philippus have sagt, at hans Mening var, at sende ham ikke i Consulens, men i Consulernes Sted 106). Saa stort et Haab havde man til ham, at han vilde forvalte Statens Verinde tilgavns, at man betroede to Consulers Embede til en eneste ung Mands Duellighed. Hvad saa uden Exempel, som at løses fra Lovene ved en Raadslutning, og blive Consul, førend han efter Loven kunde modtage noget andet Magistratur 107)? Hvad saa

103) Som Prokonsul, med en Consuls Magt og Myndighed.

104) Krigen imod Sertorius, som man ikke holdt den for dygtig til at føre, der havde faaet den af Consulerne og Folket. Raadet udnævnte derfor En. Pompejus, men Consulerne havde intet med dette Valg at gjøre.

105) Der endnu ingen Magistratur havde forestaaet, end ikke Quæstoren, der af nogle ikke engang ansees som Magistratur.

106) Nemlig Formularen var: pro Consule (mittere aliquem) med en Consuls Magt og Myndighed. Dette oversætter han for at complimentere Pompejus, lige efter Ordene, som om det hed: for den ene Consul.

107) Nemlig naar man vil regne Quæsturet som en Magistratur, saa maatte han for at kunne forvalte det, være enten 26 eller

utroligt, som at en romersk Ridder anden Gang efter en Raadslutning triumferede 108)? Alt hvad Dygt er vederfaret noget Menneske, saa længe man kan erindre, er ikke saa meget, som det vi have seet vederfaret denne ene Mand. Og alle disse, saa mange, saa store og saa ny Prøver har denne samme Mand erholdt ved N. Catulus' Auctoritet, og de øvrige store Mænds af samme Anseelse.

Kap. 22.

Lad dem derfor see til, om det ikke er høist ubilligt og utroligt, at deres Mening om En. Pompejus' Værdighed sidse er bleven billiget af Eder; men at Eders Dom om den samme Mand og det romerske Føls Auctoritet misbilliges af dem; allerhøjest da det romerske Folk nu har Ret til at forsvare sin Mening om denne Mand, endog imod alle som ere af anden Mening, fordi J have valgt ham frem for alle andre til at føre Søroverkrigen imod deres Skrig. Dersom J heri have handlet ubetænksomt, og lidet seet paa Statens Bedste; saa søge hine retteligen at styre Eders Yndest ved deres Forstand; men dersom J dengang have seet dybere i Statsager end de; dersom J, uagtet deres Modstand, have af Eder selv forskaffet den-

27 Aar. Ernesti paastaar, at man efter Lovene ikke kunde blive Quæstor, førend i 30te Aar, og Cædilis Curulis i 38te, andre sige 37te. Consulatets annus legitimus er man temmelig enig i, var det 43de. Men man seer af Pompejus' og feres Exempel, at heri kunde see Dispensation ved en Raadslutning.

108) Det var over Sertorius.

ne, Regiering Ansæelse, det romerske Rige Frelse: saa lad disse Stormænd engang tilstaae, at baade de og andre bør adlyde det hele romerske Folks Autoritet.

Og i denne asiatiske og Konge- Krig, kræves ikke alene hint Krigstalent som er mageløst hos Pompejus, men ogsaa mange andre og store Sieledyder. Det er vanskeligt for en romersk General saaledes at opføre sig i Asien, Cilicien, Syrien og de indre Nationers Riger, at han ikke tænker paa andet end Fiende og Nos. Men om ogsaa nogle ere mere beskedne og afholdne, saa troer dog ingen, at de ere det, for den Mængde af egennyttige Mennecker. Det lader sig vanskeligen sige, Quiriter, i hvor stort Had vi ere hos fremmede Nationer for de Personers Forurettelser og Usagligheder, som vi i disse Aar have sendt til dem med Krigscommando. Hvad Tempeltanke J, har været helligt i disse Lande for vore Hvirgheds personer, hvad Bye sikker, hvad Huus lukket og beskiærmet nok. Allerede leder man efter nye og velhavende Byer, som man kan faae Sag med til en Krig, af Begiærlighed efter at plyndre.

Kap. 23.

Gierne talte Jeg mundtlig om disse Ting med de store Mand N. Catulus og N. Hortensius; thi de kiende vore Bundsforvantes Saar, see deres Nød, høre deres Klager. Tænke J, at J sende Krigshær imod Fiender til Bundsforvantes Hielp, eller under Paaskud af Fiender, imod Bundsforvante og Venner? Hvad Bye er der i Asien, som kan udholde, jeg vil ikke sige en Feltherres eller hans Leitnants, men en eneste Krigsribuns Overmod? Derfor, om J end have nogen, der synes at kunne binde an med

Kongens Krigshære og overvinde dem: dersom den samme ikke kan holde Hænder, Dine, Tanker fra vore Bundsforvantes Penge, fra deres Hustruer og Børn, fra Templernes og Byernes Prydelser, fra Kongens Guld og Skatkammer; saa er han ikke flkket at sendes til Kongekrigen i Asien. Tanker J, at nogen By har beholdt Fred som var rig? eller at nogen er rig som synes dem at burde lades i Fred? Sofysten, Quiriter, har krævet Pompejus, ikke alene for hans Ære i Krig, men for hans Afholdenhed. Thi den saae, at ifkun nogle saa af det romerske Folk aarligen berigedes ved Statens Penge, og at vi intet andet erholdte ved vore saa kalbte Flaader, end at vi med det Tab vi leed, syntes at blive alt mere beskiærmede. Med hvad Graadighed Folk nu reise til Provindserne, hvor mange Penge de satte til 109), hvad Wilkaar de betinge sig 110), det, kan jeg tænke, de ere uvidende om, som ikke troe at Alt bør overdrages til En 111)? som om vi ikke see Pompejus stor, saavel ved egne Dyder, som ved Andres Lafter. Tager derfor ikke i Betænkning, at betroer Alt til denne alene, som i saa mange Aar er den eneste, vore Bundsforvante glædes over at være kommen til deres Byer med en Krigshær. Dersom J mene, at denne Sag bør bestyrkes ved

-
- 109) Nemlig med at bestikke dem, der skulde arbejde paa at flette dem indbringende Provindser.
- 110) Enten i Henseende til Forlangelsen af deres Aar, eller de Fordeler de afordere sig naar de komme tilbage.
- 111) Han tænker derved især paa Catulus og Hortensius.

Auctoriteter, saa have I en Auctoritet i en Mand af største Erfarenhed i alle Krige, og i de vigtigste Begivenheder, P. Servilius 112), hvis Krigsbedrifter til Lands og til Vands ere saa store, at naar der raadslages om Krig, bør ingens Raad være af større Ansæelse hos Eder: saa have I C. Curio 113) som har oppebaaret de største Belgieringer 114) af Eder, har de største Krigsfortienester, største Forstand og Klogskab; I have Cn. Lentulus 115), hvilken Eders høieste Embeder have sat Eder i Stand til at kiende som en Mand af største Forstand og Værdighed: I have C. Caspius 116), en Mand af mageløs Ærlighed, Duelighed, Standhaftighed. Betænk derfor, om disse Auctoriteter kan veie op imod dem som have erklæret sig for en anden Mening.

-
- 112) Med Tilnavn Jsaucius, fordi han havde tvunget Jsaucerne, et Særoverfolk i Cilicien.
- 113) C. Scribonius Curio, som for 10 Aar siden havde været Consul med Cn. Decavius.
- 114) Ved Folkets Belgieringer forståes de høie Vresposter og Embeder, det har at bortgive.
- 115) Som for sex Aar siden havde været Consul tilligemed Lucullus og segtet mod Spartacus.
- 116) Manutius formoder, at det er den som var Consul Aaret for Lentulus, saa at det er tre Consulares han nævner, hvis Auctoritet i at anbefale Loven burde være stor hos Almuen.

Kap. 24.

Da dette saaledes forholder sig, C. Manilius! saa for det første roser jeg og paa det kraftigste biliger hint dit Forslag, Pnsse og Votum; dernæst formaner jeg dig at blive fast ved en Mening som er det romerske Folks, og ikke frygte Nogens Bold eller Trusler. Først mener jeg, du har selv Mod og Vedhængenhed nok; og da vi see saa stor en Mængde tilfede med saa megen Iver, som vi nu anden Gang, da det kommer an paa at give den samme Mand overste Ansæelse, see: hvi skulde vi da tvivle, enten om Tingen, eller om Evne at sætte den igiennem? Jeg for min Del lover og tilbyder dig og det romerske Folk al den Iver, det Overlæg, den Arbeidsomhed og Vittighed jeg har; alt hvad jeg ved denne mig af det romerske Folk skænkede Prætor-Magt, hvad jeg ved Myndighed, Ærlighed, Standhaftighed formaar: alt dette lover og tilbyder jeg dig og det romerske Folk til denne Sags Udførelse. Og jeg kræver til Vidne alle Guder, dem fornemmelig som beskytte dette indviende Sted, som bedst indsee alle deres Sindelag der tiltræde Statsembeder 117), at jeg ikke gjør dette, enten efter nogens Begjæring, eller fordi jeg tænker at skaffe mig Pompejus' Næst ved denne Sag, eller tilveiebringe mig af nogens Høihed enten Tilstød i Fæver, eller Hielp til Vresposter; efterdi Fæver kunne vi lettelig, saavidt det er et Menneske muligt, afsværge ved

117) Cicero havde vel tilforn været i Statens Tjeneste som Advokat, men langt fra ikke med den Myndighed og Indflydelse, som nu da han var bleven Prætor, hvilken egentlig var den første Magistrat.

Ufkyldigheds Skjold, og Brevpøster skulle vi ikke have enten af En, eller fra dette Sted, men ved min hidtil førte arbejdsomme Levemaade, isald det er Eders Villie.

Hvorfore, Qviriter, hvad jeg i denne Sag har paataget mig, forsikrer jeg altsammen at have paataget mig for Fædrenelandets Skyld, og det er saa langt fra, at jeg kan synes at have søgt nogens Undest, at jeg indseer, jeg har udsat mig for Manges, dels hemmelige, dels aabenbare Uvenfæber, som jeg kunde undværet, men J ikke vil have Skade af. Men da jeg beklæder denne Brevpost, og har modtaget saa store Belgierninger af Eder, saa har jeg, Qviriter, holdet det for min Pligt, at foretrække Eders Villie og Statens Bærdighed og Provindsernes og vore Bundsforvantes Frelse for alle personlige Fordele og Betragninger.

Ende.

IV.

Fortegnelse

over

Alumni paa Regentsen i Februar 1800.

- J. Leerbeck, fra 1 Marti 1795.
 M. Møller, fra 1 April.
 P. Hansen, fra 1 Maj.
 J. M. Leverens, fra 1 Juni.
 5. L. Kruse (Stip. Vinding.) fra 1 Octbr.
 N. Dreyer, fra 1 Novbr.
 K. v. Hadelen, fra 1 Januar 1796.
 F. M. Lund, fra 1 Febr.
 F. A. Dopp, fra 1 Marti.

10. J. Mohr (Stip. Anon.) fra 1 Maj 1796.
 J. Strarup, fra 1 Juni.
 M. H. Galschiøt, fra 1 Juli.
 H. P. Gudme (Stipend. Bang.) }
 H. Wandall (Stip. Mas. Rostgaard.) }
 15. C. U. Amundin (Stip. Barthol.) } fra 1 Sept.
 P. D. Kierulf. }
 C. J. Schmidt (Stip. Holm.) }
 H. R. Winding (Stip. Holm.) }
 D. W. Rielsen, fra 1 Octbr.
 20. J. Koesod, fra 1 Decbr.
 N. Wigfuson } fra 1 Januar. 1797
 B. C. Møller }
 N. J. Gleerup, fra 1 Febr.
 P. Heilmann, fra 1 April.
 25. N. Winding }
 F. Wettergreen } fra 1 Maj.
 M. Matthiasen (Stip. Dom. Reg.) }
 C. Biern } fra 1 Juni.
 N. W. Glahn }
 30. H. L. Holm, fra 1 Juli.
 C. Nygdal, fra 1 August.
 N. Grønbeck } fra 1 Septbr.
 H. A. Koesoed }
 P. Arngriimsen, 1 Octbr.
 35. P. Sand (Stip. Vind.) }
 N. Qvale } fra 1 Novbr.
 N. Nannestad (Stip. Nannestad.) }
 H. C. S. Meier (Stip. Gludian.) }

P. K. Meyer	} fra 1 April 1798.	75. P. Knefsen, fra 1 Decbr. 1799.	} fra 1 Jan. 1800.		
40. J. Buschmann		fra 1 Maj.		H. Schreiber	
P. Gaarder		} fra 1 Juni.		L. Stiboldt	
J. Johnsen				N. Peth	
J. Magnussen	} fra 1 Juli.	N. Rosenkilde	} Landmaalere.		
H. C. Meldahl		80. Ellung			
45. J. J. Lemvigh	} fra 1 Septbr.	Wolf	} Waisenhuusin- formatorer.		
K. A. Ørn.		Werkmester			
M. Svendsen.		Schoulund			
P. Dastrup		Winther			
P. Raase	} fra 1 Jan. 1799.	85. Thostrup	} Seminarister for den grændske Mission.		
50. M. Schmidt		Knudsen			
H. E. Wolf		Düchler			
E. Storch		Dram			
B. Vosen	} fra 1 Jan. 1799.	Fugl	} 90. Thestrup, Waisenhuuspensionist.		
J. J. Paludan		—			
55. J. H. Sodeman		—			
P. Helzen		—			
J. J. v. Hadelen	} fra 1 Februar.	95	} Vacant.		
J. F. Stub,		—			
J. Gade, fra 1 Marti.	—	—			
60. A. Engberg	} fra 1 Mai.	—	} Regentfen d. 30 Februar 1800.		
C. Fohlmann		—			
B. F. Keinecke	} fra 1 Juni.	—	} Baggesen, Vice-Propositus.		
J. Vié		—			
K. E. Rosenkilde	} fra 1 Juli.	100	} V.		
65. J. Hohne		—		} Fortegnelse	
J. A. Hagerup		—			} paa
D. E. Viere		—			
B. Pontoppidan	} fra 1 August.	—	} Ved. Hansen		
J. E. Hegelund		—		} 1795 d. 9 Marti.	
70. J. A. Hørth.	} fra 1 Septbr.	—			} Christ. Schjerring
E. L. Svendsen		—			
F. D. Thams		—			
H. Pedersen					
C. E. Meier					

- J. Pandorph Holm, 1795 d. 16 Marti.
 Jorg. Mart. Levereus d. 20 Apr.
5. Joh. Jac. Stephansen d. 4 Maj.
 Ad. Wilhardt Glahn d. 18 ejusd.
 Casper Friis d. 1 Jun.
 Laur. Kruse d. 21 Sept.
 Nasm. Paresius Dreyer d. 1 Novbr.
10. Knud v. Gadeln }
 Fr. Ant. Dopp } d. 13 ejusd.
 Fr. Mich. Lund d. 24 Decbr.
 Ped. Hammond 1796 d. 3 Jan.
 Andr. Winding d. 24 ejusd.
15. Matth. Sv. Galfot d. 4 Febr.
 Ped. Vid. Kierulf }
 D. Val. Rielsen } d. 28 Apr.
 Hans Wandall d. 9 Maj.
 Frid. Pvre. }
20. And. Chr. Gierlew } d. 19 ejusd.,
 Jerg. Kosod }
 Herm. P. Gudme }
 Hans Eiler Wolf } d. 9 Jun.
 Jac. Bering Hahn }
 25. Joh. Vilsted } d. 20 ejusd.,
 H. Kruse Winding d. 30 ejusd.,
 Ser. Bay d. 22 Sept.
 Hans Ancher Kosod }
 Jens Gade } d. 2 Oct.
30. Berth. Chr. Møller }
 Ser. Wendelboe }
 Nasm. Brendstrup d. 3 Nov.
 Truels Lyng Cron }
 Matth. Dikøl } d. 13 Nov.
35. Ped. Leth }
 Tycho Fuhr } d. 24 ejusd.,
 Arn. Wisgusfen d. 25 Decr.
 H. Chr. Ørsted eodem.
- N. Gronbeck 1797 d. 26 Jan.
 40. Ped. Rosenst. Visted d. 5 Febr.
 Chr. Nygdal }
 Frid. Wettergreen } d. 19 Marti.
 El. Fohlmann d. 20 April.
 Andr. Mannestad }
 45. Esild Bondesen } d. 11 Maj.
 Matth. Matthisen }
 Carl Joh. Møller }
 Jerg. Møeballe } d. 21 ejusd.
 Jerg. And. Hagerup }
 50. Ped. Kaae } d. 2 Jul.
 Tage Møller d. 3 Aug.
 Nic. Sadolin d. 14 ejusd.
 Carl Withusen d. 3 Sept.
 With. Pet. Rogert d. 5 Octb.
55. Joh. J. Fasting Stub }
 Laur. Mart. Smith } d. 15 ejusd.,
 Niels Wulfsberg d. 26 ejusd.
 Ped. Krog Meyer d. 5 Nov.
 Povel Arngtrimsen }
 60. Andr. Qvale } d. 16 ejusd.,
 Paul Gaarder }
 Joh. Benschman }
 Sam. Storch } d. 17 Decb.
 Andr. Sandse Ørsted }
65. Pet. Dastrup }
 Joh. Georg Müller } d. 28 Decr.
 Ole Brasen }
 Kn. Chr. Rosenkilde 1798 d. 7 Jan.
 Chr. Wilh. Schou d. 8 Febr.
70. Herm. Colbjørnsen Meldal d. 1 Marti.
 Jens Joh. Lemvig d. 11 ejusd.,
 Kn. Namshardt Ørn d. 22 ejusd.
 Matth. Svendsen }
 Finnur Magnussen } d. 22 Apr.

75. John Johnsen }
 Andr. Engberg } 1798. d. 3 Maj.
 Jens Hohne d. 13 ejusd.
 Jens Ant. Hiorth }
 Joh. Christoph Reinhardt } d. 5 Jul.
 80. Chr. Erhardt Hansen d. 26 ejusd.,
 Jac. Die d. 5 Aug.
 Ped. Dorschans d. 16 Sept.
 And. Bergman d. 26 ejusd.
 Bernt Frid. Reinicke d. 7 Octb.
 85. Frid. Wiberg d. 18 ejusd.
 Hans Pedersen d. 28 ejusd.
 Joh. Nic. Schou d. 8 Novb.
 Matth. Rahbeck d. 18 ejusd.
 Jens Jac. Paludan d. 29 ejusd.,
 90. Jac. Hersleb Sodeman }
 Paul Helken } d. 20 Dec.
 Bo Wofen }
 Joh. Jrgens v. Hadeln d. 30 ejusd.
 E. C. Werlauf } 1799. d. 20 Jan.
 95. O. Christ. Bjerre }
 Borge Pontoppidan d. 31 ejusd.
 Jens Zeuthen Reinecke d. 3 Mart.
 Jens Møller d. 4 Apr.
 Thom. Sev. Hansen }
 100. Joh. Sessing } d. 14 ejusd.
 Ped. Nasmussen Hiorth }
 Gust. Lud. Schjern } d. 25 ejusd.,
 Jerg. Karst. Hegelund }
 Joh. C. Frid. Seehausen } d. 5 Maj.
 105. Joh. Ernst Wellhøwen }
 Nic. Laur. Holm eodem.
 N. Joh. Knudsen d. 6 Jun.
 Wilh. Lyders }
 P. K. H. Wobschou } d. 16 ejusd.,
 110. Joh. Mich. Klem }
 Laur. Birkeland 1799 d. 27 Jun.
 Pet. Tetens Hansen }
 C. J. W. Schwentzen } d. 7 Jul.
 N. Giesing Wolf }
 115. Sv. Lars. Svendsen }
 Henr. Sam. Schreiber d. 18 ejusd.,
 G. J. L. Brochdorff d. 27 ejusd.,
 Nic. Sejerstow Tvede d. 18 Aug.
 Nasm. Leerbeck d. 29 ejusd.
 120. Pet. Graae }
 Chr. Carl Meyer }
 Frid. V. Fabricius } eodem.
 J. Chr. Fangel }
 Wolfr. Aug. Øbdrup }
 125. Niels Worch d. 8 Sept.
 O. Magn. Bierregaard }
 Niels Bülhøw } d. 29 ejusd.,
 Joach. Wilh. Holm }
 Marc. N. Widrøe }
 130. Eggert G. Stockfleth } d. 29 Sept.
 Lor. Etiboldt }
 Jens Suhr }
 Laur. Aagaard } d. 10 Oct.
 Joh. Willads. Angel }
 135. Paul Arnesen }
 Jens Jac. Krumm } d. 20 ejusd.,
 Ser. Laur. Jøgemann }
 N. Borneus Junghans } d. 31 ejusd.,
 Did. Müller }
 140. Gorb. Toldorff }
 Carl G. Lange } d. 21 Nov.
 J. Faber Lime }
 Christen Henne }
 And. Hoff d. 1 Dec.
 145. Pet. Als Biering d. 12 ejusd.

Ehr. S. N. Münster	} 1799 d. 22 ejusd.
Ehr. Christensen	
Herr. Hansen	
Joh. Chr. Hahn	} 1800 d. 2 Jan.
150. N. Sev. Rosenkilde	
Otto Vull. d. 23 Jan.	
Frid. Chr. Nielsen d. 2 Febr.	
Frid. Lütken d. 13 ejusd.	
Alb. Lud. Schumacher d. 23 ejusd.	
	Baggesen,
	Vice-Præpositus.

VI.

Januari Qvartals juridiske Examen.

Theoretisk Prøve.

Latinsk.

Den 17de Januar.

Johan Bartholin Eichel, Laudab.

Johan Diderich Brinch Seidelin, Laudab.

Den 18de.

William Manthey (Lieutenant) Laudab.

Christopher Christian Weydemann, Laudab.

Ole Emerentius Sorensen, Haud illaud.

Dansk.

Den 29de Januar.

Friderich Christian Pedersen, Beqvem.

Nasmus Lehn, Beqvem.

Christian Andreas Møller, Beqvem.

Michael Falch, Beqvem.

Den 31te.

Hans Jacobsen Lunddahl, Beqvem.

Niels Steenstrup, Beqvem.

Erich Enevold Olsen, Beqvem.

Peter Christian Florup, Beqvem.

Den 1ste Februar.

Christian Eliasen Møller, Beqvem.

Søren Theil, Beqvem.

Lars Tost, Beqvem.

Søren Busch, Beqvem.

Praktisk Prøve.

Den 6te Februar.

Lieutenant William Manthey, Laudab.

Ole Emerentius Sorensen, Laudab.

Søren Thomassen Karup, temmelig Vel.

Andreas Hermansen, Vel.

Nasmus Lehn, temmelig Vel.

Friderich Christian Pedersen, Vel.

Christian Andreas Møller, temmelig Vel.

Michael Falch, Vel.

Hans Jacobsen Lunddahl, Vel.

Erich Enevold Olsen, temmelig Vel.

Peter Christian Florup, Vel.

Christian Eliasen Møller, Vel.

Søren Busch, Vel.

VII.

Theologisk Embeds-Examen i Januari

Maaned 1800.

Den 16de.

Janus Fridericus Becker, født i Aalborg Stift
1767. Haud illaud.Jacobus Die, født i Aarhus Stift 1776. Haud
illaud.Nicolaus Boysen, født i Ribe Stift 1776.
Laudab.

Den 17de.

Waldemaricus Henricus Kothe, født paa Landgob-
set Urupgaard ved Horsens 1777. Lau-
dab. & quidem egregie.

Laurentius Martinus Smith, født i Byen Hille-
rød 1776. Laudab.

Erasmus Knudsen, født i Landsbyen Steenløse i
Byen 1775. Non contemn.

Den 20de.

Petrus Krog Meyer, født i Tronhiems Stift
1778. Laudab. & quidem egregie.

Joannes Hansen, født i Odense 1775. Haud
illaud.

Den 21de.

Erasmus Parelus Dreyer, født i Tronhiem
1779. Laudab.

Christianus Julius Smith, født i Stavanger
1773. Non contemn.

Petrus Just, født i Landsbyen Kagerup ved Koes-
kilde 1774. Non contemn.

Den 23de.

Martinus Westerberoe, født i Kiøbenhavn 1776.
Laudab. & quidem egregie.

Nicolaus Christianus Spur, født i Vording-
borg 1776. Laudab.

Olaus Nicolai Rasm, født i Kiøbenhavn 1776.
Laudab.

Canutus Bisted, født i Vaarbasse Præstegaard i
Hiber Stift 1769. Laudab.

In fidem protocoll.

N. J. Brückner.

VIII.

Tillæg til Beretningen om Kandidaternes
Oplagspenge fra Siøllands Skoler i
i April 1799.

(Meddelt fra H. H. Biskoppens Contoir).

Fra Koeskilde Skole.

Johan Etchel Schougaard, 263 Nd. 4 Mk. 7 S.

Isaac Eibenius Flindt, 170 Nd. 4 Mk. 2 S.

Jacob Jacobsen, 216 Nd. 1 Mk. 13 S.

Christopher Nyholm, 177 Nd. 1 Mk. 2 S.

Fra Slagelse Skole.

Frederich Christian Veier, 150 Nd. 3 Mk. 8 S.

Fra Vordingborg Skole.

Mathias Christian Schiødt, 104 Nd. 2 Mk.

IX.

Videre om det fletscherffe Legat i Anledning af den derom i Universitets-Journalen for 1797 2det Hefte S. 55 meddeelte Beretning.

H. H. Hr. Biskop Valle har under 10de Martii d. N. meddeelt mig følgende, dels Berigtigelse, dels Supplement til ovenmeldte Esterretning om det fletscherffe Legat, hvilken jeg holder for Pligt at anføre i Hans egne Ord, saaledes lydende:

'Deres Høiadsle Velbyrdighed behagede, ved at give Esterretning om det fletscherffe Legat i Universitets-Journalen for Maret 1797, andet Hefte S. 55-56, i Slutningen at tillegge en Erindring, hvorpaa jeg er blevet gjort opmærksom, og derfor bør nærmere meddele Oplysning. Det hedder:

"Capitalen — dersom ingen Forandring er gjort deri siden 11 Dec. 1792; thi længer gaaer ikke Regnskabsbogen — er for nærværende Tid udsat i Baldbyegaard i Siølland 2c."

"Andet Regnskab finder ei Sted ved denne Stiftelse, da alle Renter strax udbetales i hver Termin, end at jeg modtager Vedkommendes originale Qvitteringer, som strax forvares i Stiftelsens lukte Kasse, indtil Leilighed og

Tid tillader, at Samling med den ældste tydske Hofpræst kan anstilles, da Qvitteringerne blive indførte i Bogen, som er egentligen en Qvitteringsbog.

”Saaledes har Samling havt Sted den 11 Dec. 1788, den 11 Dec. 1790, den 11 Dec. 1792, den 11 Juli 1798, som medfølgende Bog udviser, og vil nu snart blive holdt igjen. Bogen ombedes tiensligst tilbage.

Jeg indstiller ærbødigst, om det maatte behage Deres høiædle Velbyrdighed, at indrykke en lille Note herom i Journalen ved Leilighed, paa det at ikke Tvivl og Spørgsmaal skal opstaae i Eftertiden, som kan volde Ubehageligheder”.

Kbhavn, den 10 Mart. 1800.

Nic. Rødiger Valle.

Uf den medfulgte Regnskabsbog, hvori alle Stipendiarii vare indførte til 11 Dec. 1799, sees at de nu nydende ere:

Fruer Vogelius.

Fruer Hegelund.

Fruer Marschal.

Candidat Gierlev.

X.

Forandringer ved de tre academiske Collegier siden min seneste Anmeldelse i Universitets-Journalens 3die Hefte 1799 S. 137.

Da jeg første Gang anførte disse academiske Stifter i Universitets-Journalen, undlod jeg ikke at bemærke: at vi ”have dem de fleste af vore be-

romteste Lærde at takke”. Deri gav Hr. Professor for Nyerup, Forfatteren af Kjøbenhavns Beskrivelse mig sit fuldkomne Bisald, men ledsagede Stedet med denne stærke Bemærkning: ”men er det saa, da er det sarrt, at Udgifteren af Universitets-Journalen saa aldeles forsmømmer at meddele Publicum de interessante Lister over Musernes unge Dyrkere i disse Instituter, allerhelst har han saa travelt med at levere de i videnskabelig Henseende saa høist uvigtige Fortegnelser over Alumni saavel Communitatis som Collegii Regii”. — Jeg studsede ved denne uventede Irettesættelse, da jeg, saa liden Tillid jeg har til min Sukommelse, alt for vel vidste, at jeg for adskillige Aar siden havde med ethvert academisk Collegiums Historie givet en fuldstændig Fortegnelse paa dets daværende Alumnier tilligemed Tiden da enhver var indlagt, og lovet af og til at ville fornye samme. Denne Fortegnelse blev givet for Walchendorfs Collegium i Universitets-Journalens 3die Hefte første Aargang S. 118. For Collegium Medicæum eller Borchs-Collegium i Univ. Journ. første Hefte 1794 S. 17. For Elerssens Collegium i fjerde Hefte 1 A. S. 158; og fornyet blev den, efter at Pladsene vare besatte med nye Candidater, i Univ. Journ. tredje Hefte 1799 S. 140.

Hvorfor Fortegnelsen paa Communitetets og Regentsens Alumni skulde være saa høist uvigtig i videnskabelig Henseende, at min Travælhed dermed kunde ansæes for putida diligentia, indseer jeg aldeles ikke, og gior mig ondt for de Herrer Provsters og Vice-Propsters Skyld, som have været saa redebonne til at tiene mig med disse Lister, hvilken Redebonhed jeg ikke altid har kunnet rose hos nogle Ephori Collegiorum, paa

Hvilke jeg har Exempler, at de ikke alene have nægtet mig Collegiets Protocoller til Afbetiening, der dog vel burde staae aabne for enhver Professor, men endog forbudet Inspectoros at meddele mig Extracter deraf.

Forandringerne ere som følger:

a) Walchendorfs Collegium.

Udgaæde ere Willumsen og Reinhardt, død. Indkommen T. Fuhr. 2de Pladser ere vacant. Landmaalerne ere Wolff, Bruun og Berchmester, som ikke ere Landmaaler-Assistentere; men virkelig lønede Landmaalere, tvertimod Rescriptets Bydende, den ene nemlig Berchmester, er ikke engang berettiget til at nyde academ. Benefic., da han er kun privat inscriberet, og ei har underkastet sig den filosofiske og philologiske Prøve.

Lund.

p. t. Inspector.

b) Borchens Collegium.

Foruden de i 3de Hefte 1799 anmeldte fire vacante Pladser, som endnu staae ubesatte, er endnu nylig en theologisk Plads bleven vacant.

c) Elersens Collegium.

I den afgangne N. J. Volbroes Sted, denomineret af Professor Baden, Hans Sessing, Stud. Matheseos superior.

I afgangne A. Petersens Sted, denomineret af Commandør Løvenørn, Jens Carl Winther, Stud. Theol.

I afgangne C. Michelsens Sted, denomineret af Prof. Baden, Rogert, Stud. Medicinæ.

I afgangne Ramfings Sted, denomineret af Hr. Commandør Løvenørn, Rosing, Stud. Theol.

XI.

Rogelige Rescripter og Cancellie = Breve. Kongelig Bevilling af 9de August 1799 at Skoledisciplinen i Helsingørs latinske Skole, Julius Lassen Busch, maa dimitteres til Academiet som Student, naar han i Øvrigt dertil findes beqvem, uagtet han ikke har opnaaet den ved Skoleforordningen af 11 Maj 1775 dens 20 §. befalede Alder.

Cancellie-Skrivelse af 13de Septbr. 1799 at Candidatus Juris Mathias Hastrup Bornemann, som af de til Concurseren udnævnte Dommere eenstemmigen var foreslaget til det ledige Adjunctur ved det juridiske Facultet, allernaadigst er befkfket til Notarius og Adjunctus ved bemeldte Facultet, "og skal han være forbunden til at holde halvaarige Forelæsninger ved Universitetet; dog uden at tage videre Deel i Examina, end den at føre Protocollen, og uden at han derved erholder nogen Denomination eller andet jus quæsitum, til et ledig blivende Professorat".

Denne Kongelige allernaad. Resolution var allerede under 10de Sept. Rector og Professores ved Skrivelse fra H. D. Universitetets Patron bekendtgjort.

Det Kongl. danske Cancellies P. M. til Rector og Professores af 21 Sept. 1799 af følgende Indhold: "da i den af Hans Kongelige Majestæt approberede, og i den her værende Frue Skole i Udørelse bragte Plan er fastsat følgende: I Planens 4 Kap. 8 §.

"Tilfidsst prøves de, der skulle forlade Skolen for at gaae til Academiet, særskildte og fra de øvrige", og have de da for deres hele Kundskabs Masse "at aflægge Prøve".

§. 9 "Denne Examen bliver i Steden for Examen artium, der for de fra de forbedrende" — skal det maasse hede forberedende? — "Skoler udgaaende Disciple bortfalder".

§. 10 "Efter denne Examens Udfald skal Vidnesbyrdet om deres Modenhed til Academiet rette sig; Saa har man ikke skullet efterlade her ved tiensligst at tilmelde De Herrer Rector og Professorer saadant til behagelig Efterretning".

Brandt. Schow. Keiersen.

Det danske Cancellies Promemoria af 14de December 1799, at Refusionen for indtaget Hartkorn til forbeholden Kongelig Skov for Barlose og Ganlose Sogns Kirketiender for Eftertiden skal ophore.

Dito af Dito Datum, at forige Sognepræst for Dure og Veistrup Menigheder i Fyens Stift, nu afgangne Hr. Peder Wiinholt, ved Testament af 12 Novbr. 1791 har skænket 300 Rdlr. til Elersens Collegium, hvoraf Renterne aarlig skal anvendes til benævnte Collegii Bibliothek, helst i det theologiske Fag.

Første Deputeret i det Kongl. danske Cancellie Hr. Conferentsraad Schow har paa Hr. Geheimeraad Brandts og egne Begne, under 3de Jan. 1800 tilskrevet Consistorium som følger:

"Ved afgangne Geheimeraad Stampes Testamente af 1768 er det bestemt, at der efter hans Død, skulde af hans Bør udredes 200 Rdlr. til Professorernes Enkekasse her ved Universitetet, og at denne Kapital, saafremt Omstændighederne tillade det, skulde doubleres eller tripleres".

"J Følge denne Testators Bestemmelse er der under Skiftet efter den Afdøde bleven tilstaaet

af Arvingerne 800 Rdl. til Professorernes Enkekasse, i Stedet for de omhandlede 200 Rdlr., og disse 800 Rdl. ere udlagte i rede Penge, som henstaae i Banken".

"J at underrette De Herrer Rector og Professorer herom, skulle vi altsaa tiensligst anmode at nogen paa Enkekassens Begne, maatte bemyndiges til at have disse Penge, hvilke kunde ventes strax udbetalte, naar nogen med Fuldmagt eller Qwittering fra Consistorio henvenber sig til Cancelleraad Knudsen og Generalskifal Skifsted, som paa vore Begne besorger de paa Skiftet udlagte Summer udbetalte".

Kongelig Rescript af 24 Januari 1800 til Dr. og Professor Theologiae Hr. Daniel Gotthilf Moldenhawer.

"Vor synderlige Bevaagenhed. Ligesom Vi forhen allernaadigst have approberet den Os fra Commissionen for Universitetet og de lærde Skoler, igiennem Vort danske Cancellie, forelagde Plan til Oprettelsen af et Seminarium for at danne tilkommende Lærere i de lærde Skoler, saaledes have Vi ogsaa nu allernaadigst bifaldet Commissionens senere Forestilling, angaaende det ved Seminariet ansættesse Personale af Inspectorer og Lærere, tilligemed den for disse udkastede Instrux".

"Og da Vi forhaanden, indtil videre, have anbetroet forbemeldte Commission Overdirectionen over dette Institut, men Vi tillige ville have Dig sammes umiddelbare Bestyrelse overdraget; Saa er hermed Vores allernaadigste Villie og Befaling, at Du paatager Dig Seminariets Direction, saavelsom de dermed forbundne philologiske Lektioner og Qvelser, samt desuden Special-Inspectionen over Seminaristerne af Religions og

Anthropologie Klassen, dog ikkun paa eet Aar, saaledes, at Du, efter dit yttrede Forlangende, skal være berettiget til, efter Aarets Udlob og aflagt Regnskab over Seminariets Tilstand, igien at fratræde samtlige disse Forretninger. Tillige give Vi Dig hermed tilkiende, at Vi, ved Besættinger af Dags Dato, allernaadigst have udnavnt Os elskelig Christian Levinus Sander, Secretair i Borens General-Beie-Commission, til at være Professor i Pædagogik og Methodik ved Seminariet, og Sprogslærer Thomas Christopher Bruun til at være Lector ved samme i det franske og engelske Sprog, ligesom Vi ogsaa ved Ordres af Dags Dato have befalet Os elskelige Professorer Jørgen Kierulf og Gregers Wad, samt Oberlæreren ved Frue latinske Skole H. Lindberup at paatage sig Inspectionen over Seminarierne af den historisk-geographiske, den naturhistoriske, og den mathematisk-physiske Klasse, samt derhos paalagt dem, hver især, paa det nøiagtigste at efterleve de, i hosføiede Gienpart af den approberede Instrux, fremsatte-Hoved-Puncter.

”Hvorefter Du Dig allerunderdanigst haver at rette. Dermed skeer Vor Billie. Befalende ic.”

Dito af samme Dato til Rector og Professorens ved Kiøbenhavn's Universitet.

”Vor synderlige Bevaagenhed. Da Vi allernaadigst have fundet for godt at oprette et Seminarium, hvori de unge Mennesker, der attraae Lære-Embeder ved de saa kaldte lærde Skoler, kunde i Forveien dannes og veiledes til at opnaae den Dueltighed og de Færdigheder, der saavel ved Tiltrædelsen af deres Bestemmelse, som ved Lære-Embedets Fortsættelse, ere dem uundværlige.”

”Men de Stipendier, som Vi, til dette Oplemets Opnaaelse, allerede have bestemt for Seminarierne i denne Underviisnings-Anstalt, dog ikke vilde være tilstrækkelige til de aldeles Uformuendes Fornødenheder, saa at nogle af dem muligen kunde geraade i den Nødvendighed, paa andres Undervisning at maatte opofre en Deel af de Timer, som de selv behøvede til deres egne Studieringers Fortsættelse;

”Saa er hermed Borens allernaadigste Billie og Befaling, at I, ved Besættelsen af de philologiske Pladser paa Collegierne, og ved Uddelingen af de philologiske Stipendier, især tage Hensyn paa Seminariets Nummer. Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette, og herom den fornødne Foranstaltning at lade seie. Dermed skeer Vor Billie. Befalende ic.”

Cancelliets Skrivelse af 22 Februari, hvorved det filosofiske Facultet, i Anledning af dets Erklæring over Student Christian Thaniings Ansøgning, om at examineres i det hebraiske Sprog, og dets Ytring angaaende det af Facultetet dertil, i forrige Aar, indsendte Forslag til at have denne Worden, tilkiendegives at denne Sag i Folge H. D. Patronens Formeldende, endnu er under Benættilation.

Kongelig Rescript til Rector og Professorens af 14de Marts d. Aar, af følgende væsentlige Indhold:

”Hans Majestæt har ladet sig foredrage, at det ved Kiøbenhavn's Universitet alt mere og mere skal være bleven Sædvane, at de unge Studerende, endog et halv Aar efter Insriptionen, underkaste sig den filosofiske Examen, og som ostepå tillige begge dens Prøver, saa af de, ved saaledes

at skynde sig alt for meget med denne Examen, ikke anvende tilstrækkelig Tid til at forskaffe sig de der- til udfordrende Kundskaber. For at see denne høistskadelige Misbrug forebygget, har Hs. Maje- stat allernaadigst fundet for godt at tillade, at den ved den kongelige Foundation og Anordning for Kiøbenhavns Universitet af 7de Mai 1788 Kap. 3. §. 8 angaaende den philosophiske Examen giorte Bestemmelse, derhen maa forandres, at in- gen af de Candidater, der enten medbringe de saa kaldte Oplagspenge fra Skolerne, eller agte at ansøge academiske Beneficia, herester maa stedes til begge den philosophiske Examens Prover, seend eet Aar, efter at han er bleven indskreven som academisk Borger.

XII.

Overordentlige Professorer ved Kiøben- havns Universitet.

Under 24de Januari 1800 er Secretairen i Ge- neral-Bei Commissionen, Christian Levinus San- der, beskikket til at være Professor i Pædagogik og Methodik ved det nye oprettede Seminarium til at danne tilkommende Skolelærere. Ligeledes er Rectoren ved den latinske Skole i Rønne paa Bornholm, Andresen, beskikket til overordent- lig Professor.

Under 14de Marts d. N. er Rectoren ved Christiania latinske Skole, Doctor Theol. N. Treschow, og Rectoren ved den latinske Skole i Horsens, Mag. O. Worm, beskikede til over- ordentlige Professorer.

XIII.

Latinsk juridisk Forberedelses-Examen.

Den 24de Marts d. N. fremstillede sig til latinsk juridisk Forberedelses-Examen, Hr. Grev Wedel Jarlsberg, og erholdt Characteren *admissus cum laude*.

XIV.

Indbydelse til Forelæsninger over Deko- nomisk Botanik og Veterinærviden- skaben for tilkommende Embedsmænd paa Landet.

For de Embedsmænd, som formedelst deres Kald maa beskæftige sig enten middelbar eller umiddel- bar med Landhuusholdningen, kunde vel den oeko- nomiske Botanik og Veterinærvidenskaben ansees som værdige Gienstande for akademisk Undervisning. Fornemmelig for Præstierne maatte Kundskab om de oekonomiske Bæster og Huusdyrene være af Bigtighed. De kunde ved den ikke allene stife sand Nytte for deres Medmennesker, som de skulde give en moralsk Dannelse, men ogsaa forskaffe sig selv en adel Udspredelse og sand Fordeel. Vi skyldte denne for Staten saa vigtige Stand de bedste oekonomiske Skrifter og chorographiske Beskri- velser, og hvad havde det Offentlige ikke at vente sig af den, dersom de Studerende kunde ved Uni- versitetet lægge Grund til de oekonomiske og natur- historiske Videnskaber, og heri erhverve sig de Kundskaber, som fornemmelig erholdes ved munde-

lig Underviisning. For at kunne bidrage min Eftærv til en saa gavnlig Sag, giver jeg mig den Frihed at indbyde de Herrer Studerende til at høre følgende tvende Kursus af private Forelæsninger, som jeg agter at holde aartligen.

I.

Forelæsninger over den oekonomiske Botanik, hvori forklares:

1. De nødvendige botaniske Konstord for at kunne undersøge en Plante.
2. Kornarterne.
3. Riskenverterne.
4. De vigtigste Træarter og Busktræer.
5. Hør- og Hampeverterne.
6. Farveverterne.
7. Foerurterne.
8. Lægeplanternes, som kunne dyrkes hos os.
9. De giftige Planter.

2.

Forelæsninger over Hundsdyrenes Bygning, Pleie og Formerelse. I disse Forelæsninger afhandles:

1. Dyranatomien, for saavidt den er nødvendig for at kiende Hundsdyrenes Bygning.
2. Hundsdyrenes Fuldkommenheder og Feil.
3. Deres Alder.
4. Deres Røgt og Pleie i og uden for Stalden.

5. Deres Beslag og Drættetof.

6. Deres Formerelse.

7. Deres almindeligste og vigtigste Sygdomstilfælde.

Saameget jeg ønsker at holde disse Forelæsninger paa Universitetet, for at spare de Herrer Studerende Tid og lang Vej, saa seer jeg mig dog nødsaget til at vælge den botaniske Have ved Charlottenborg, til Væststed for det første af de omtalte Kursus, og den Kongl. Dyrlægeskole paa Christianshavn for det andet Kursus, da det ikke bliver muligt at bringe til Studii-Gaarden de Planter, Dyr og Præparater, som skulde bruges ved Forelæsningerne. Min Attraae er ogsaa at hine Underviisninger maatte vordesaa praktiske som muligt, og til den Ende skulle oekonomiske og botaniske Udvandringer ske i Nærheden af Kiøbenhavn og til Charlottenlund, paa hvilket sidste Sted det Kongl. Rentekammer lader Forsøg anstille med oekonomiske Vexter. Ligeledes vil Herr Holbøll, Kongl. Gærtner ved den botaniske Have, bidrage til denne nyttige Hensigt, ved at giare de Herrer Studerende bekiendte med det Praktiske i Gærtneriet, saavidt dette Institut tillader ham det.

Enhvert Kursus holdes to Dage om Ugen i Maaneder, hver Gang 2 Timer; det kommer altsaa til at bestaae af 50 Timer, og koster for enhver Tilhører 3 Rdlr. Men da maaskee mange af de Herrer Kandidater ikke forblive saa lang Tid ved Universitetet, som sligt et Kursus medtager, eller de ønskede kun een eller anden Deel deraf fornemmelig afhandlet, og ikke vilde deestage i det hele Kursus, saa agter jeg at indrette Forelæs-

ningerne maanedsviis. I Begyndelsen af enhver Maaned bestemmes derfor, hvad der i dens Løb skal afhandles, og til samme Tid erlægges Kon-tingentet for denne Maaned.

Enhver, som vil deeltage i disse Forelæsninger, ombedes at tegne sig her paa een af>Listerne, som jeg ønskede mig tilbragte den 1ste Marti

næstkommende imellem 12 og 1 ved een af de Herrer Subscriberere paa hver Liste, saa at jeg kunde med dem aftale det nødvendige om disse Forelæsninger, som jeg agter at begynde midt i næstkommende Maand.

Kiøbenhavn den 18de Februar 1800.

E. Viborg.

Indhold af første Hefte for 1800.

I. Fortegnelse paa de Candidater, der i Maret 1799 ere indskrevne som academiske Borgere ved Kiøbenhavns Universitet S. 1	IX. Videre om det fletscheriske Legat i Anledning af den derom i Universitets Journalen for 1797 meddelte Beretning sammest
II. Kongens Fødselsfest, samt ved den Leilighed uddeelte Premier til de Studerende, og udsatte Prisma-terier for indeværende Aar S. 8	X. Forandringer ved de tre academiske Collegier siden seneste Anmeldelse i 3die Hefte for 1799 S. 41
III. M. Tullius Cicero's Tale for den maniliske Lov S. 10	XI. Kongelige Rescripter og Cancellie-breve S. 42
IV. Fortegnelse over Alumni paa Regent- sen i Februar 1800 S. 35	XII. Overordentlige Professorer ved Kiøbenhavns Universitet S. 45
V. Fortegnelse paa Communitetets Alum- ner i Februar 1800 S. 36	XIII. Latinsk juridisk Forberedelses-Exa- men sammest.
VI. Januari Kvartals juridiske Exa- men S. 39	XIV. Indbydelse til Forelæsninger over oeconomic Botanik og Veterinar- viden skaben for tilkommende Em- bedsmænd paa Landet af Prof. Viborg sammest.
VII. Theologisk Embeds-Examen i Ja- nuar 1800 sammest	
VIII. Tillæg til Beretningen om Candi- daternes Oplagspenge fra Staa- lands Skoler i April 1799 S. 40	